

TABOR

Lucija

Ljubljana

Posamezne številke: Na-
vadne Din --50, ob ne-
deljah Din 1.--
TABOR* izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri
da umno naslednjega dne ter stane
mesečno po pošti D 10.--, za ino-
zemstvo D 15.--, dostavljen na do-
m D 11.--, na izkaznice D 10.--
Inserati po dogovoru.
Naroča se pri upravi TABORA*,
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Posamezne številke: Na-
vadne Din --50, ob ne-
deljah Din 1.--
UREDNIK: O se nahaja v Mari-
boru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon interurb. št. 276.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, pritrilje, desno. Tele-
fon št. 24. SLS poštnoekovni ra-
čun št. 11.787.
Na naročila brez danarja se ne
vzira. -- Rokopisi se ne vračajo.

Leto: III.

Maribor, petek 8. septembra 1922.

Številka: 203.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.

Današnja številka obsega 10 strani
ter stane 1 dinar.

Vsebina:

- Weixl: Razvoj obrti, industrije
in trgovine.
- Zmauc: Presoja in ocena vin.
- Štrekelj: O pomenu vrtnarstva.
- Dr. Pipuš: Opekarska industrija
v mariborski pokrajini.
- Holy: Obrtne razstave in obrt-
ništvo.
- Brzjavna poročila zadaj.

Ob otvoritvi.

Sprehod po razstavnih prostorih.
Pokrajinska obrtna razstava, ki se
je priredila na inicijativo Slovenskega
obrnega društva v Mariboru, v polni
meri ilustrira razvoj in napredek na-
šega obrtništva. Vzpodbujeni po uspe-
hu lanske razstave so letošnja razsta-
vo razširili na vso mariborsko oblast.
Udeležbo je prijaviilo 342 obrtnikov iz
cele pokrajine, kar je izredno visoko
število. Zato pa je tudi slika, ki nam
jo podaja razstava, popolna, ker so na
njej zastopane vse panoge obrti naj-
severnejšega dela naše države.

Razstava je razdeljena na dva glav-
na oddelka. Oddelak A je v Götzovi
dvorani ter obsega razne panoge, ki
se ne morejo razstaviti na prostem,
tako oblačilno stroko, mizarske, kipar-
ske izdelke, vezanine, pletenine in dr.
Ker pa obsežna dvorana ne zadostuje
potrebam, je razstaveni odbor zgradil
na dvorišču Götzove pivarne še leseno
lopo, v kateri so nameščeni izdelki ko-
larjev, ključavničarjev in slični. Pred
izhodom na Prešernovo ulico je posta-
vil Bošnjak svojo »kafanu« s pristno
turško kavo.

Iz tega oddelka preidemo preko
Prešernove ulice v oddelak B na vrtu
Dijaškega doma. Takoj pri vходу na
desno nam ostane oko na divnem raz-
stavnem prostoru vrtnarskega oddelka.
Krasen paviljon s stebrišči ob obeh
straneh krasi v srednji pestre skupine,
v stebriščih pa so razstavljene razne
cvetlice, zelenjava in sadje.

Vhodu nasproti se dviguje slikovi-
ta skupina paviljonov. V desnem je
nameščena kavarna, v levem pa vinar-
na. V sredini se vrsti šumeci šampanj-
jec z likerji in slaščicami.

Tik ob vходу na levi strani je toba-
karna, na desni pa paviljonček tvrde
»Elina«.

Na severni strani vrta se vrste raz-
lični paviljoni, v katerih se bo točilo
pivo, sadni sok in dobil tudi kak pri-
grizek.

Za to skupino se skriva nekam sra-
mežljivo točilnica vina, ki se bo na
drugem mestu tudi razstavilo. Pavi-
ljon je bolj na samem kakor da bi se
sramoval raznih vinskih bratcev, ki se
bodo še v pozni večerni uri zbirali
krog njega.

Takoj za njim pa se nam ponuja
zdravilni »Donatijev vrelce« iz Rogaš-
ke Slatine. Ozadje šotora krasi velika
slika bisera Štajerske, naše divne Ro-
gaške Slatine.

Dostojno in vzvišena se dviga obe-
ma ob strani Bizeljska kmečka hiša,
ki bo prestavila vsakega obiskovalca
v mirno zatišje rojstne strehe. V svoji
notranjosti pristno slovensko urejena.

Maribor, 7 septembra.

Jutrišnji dan je častni dan našega
obrnitstva. Z zlatimi črkami bo zapi-
san 8. september 1922. v zgodovini slo-
venskega obrtništva v mariborski po-
krajini, predvsem pa v Mariboru sa-
mem. Ob 10. uri dopoldne bo slovesno
otvorjena Pokrajinska obrtna razstava
v Mariboru.

S ponosom zrejo obrtniki na to pri-
reditvev, ki je plod dela in truda žulja-
vih rok. Tiho, skoraj brez glasu so se
vršile priprave. Vzpodbujeni, po uspe-
hu lanske obrtne razstave, so se naši
agilni in podjetni obrtniki lotili dela,
ki je sedaj kronano po sljajni in veli-
častni razstavi. Težki in resni so časi,
v katerih živimo. Če se spomnimo časov
ko se slovenski obrtnik ni smel niti ga-
niti, ko so mu od vseh strani metali
pod noge polena, se moramo naravnost
čuditi, kaj je ustvarila roka obrtnika
v kratki dobi prostega razvoja v svo-
bodni domovini. Na to je treba misliti,
ko stopamo na razstavišče.

Ne smemo pa prezreti tudi velikan-
skega pomena razstave s strogo gospo-
darskega stališča. Slovenija ima naj-
bolj razvito obrtništvo v naši državi.
Zato je razumljivo, da se prirejajo o-
brtne razstave v prvi vrsti v tem delu
države, zlasti pa še v Mariboru, naj-
važnejšem obmejnem mestu, ki je bilo
pred osvobojenjem v precejšnji meri
odvisno od nemške obrti in nemške in-
dustrije. Mlado, komaj po preobratu
porojeno »Slovensko obrtno društvo«
ni bilo sigurno uspeha, ko je lani pri-
redilo prvo obrtno razstavo. Toda trud

in požrtvovalnost sta v kratki dobi ro-
dila obilo sadu. Lanska neznatna pri-
reditvev se je letos izpremenila v mogo-
čno »Pokrajinsko obrtno razstavo«, ki
naj pokaže vsej državi, kaj zmore
spretna roka domačega obrtnika. Naši
sosedje, Hrvati in Srbi se bodo na tej
razstavi lahko prepričali, da lahko vse
one obrtne izdelke, ki so jih dosežaj
uvažali iz inozemstva in o katerih je
marsikdo izmed nas samih mislil, da
se pri nas ne izdelujejo, nabavijo pri
domačem obrtniku. Na ta način bomo
izpodbili tujo konkurenco in dvignili
domačo obrt, ki je podlaga našega na-
rodnega gospodarstva. Zato nas veseli
napredek in razvoj našega obrtništva,
ki bo v nemali meri pripomogel h kon-
solidaciji naših gospodarskih razmer.

Ogromno je delo, ki so ga izvršili
naši obrtniki s to prireditvijo. Največ-
ja zasluga za to gre neumornemu in
agilnemu predsedniku »Slovenskega
obrnega društva« v Mariboru, gosp.
Franu Novaku; ki je prvi po pre-
obratu začel orati ledino in strnil slo-
venske obrtnike, razkropljene po vseh
vetrih, v skupno organizacijo, katere
je kljub kratki dobi svojega obstanka
pod njegovim spretnim vodstvom do-
segla že nebroj uspehov. Kakor lani,
so ga tudi letos postavili na čelo raz-
stavnega odbora. S hvalevredno in ne-
umorno požrtvovalnostjo je nesebično
vodil težke in odgovorne posle, ki mu
jih je nalagala funkcija predsednika
razstavnega odbora.

Težko in odgovornostipolno funkcijo
je izvrševal tudi predsednik finan-

čno-gospodarskega odseka, po svoji a-
gilnosti in požrtvovalnosti znani gosp.
Alojzj Križnič, ravnatelj »Drave«. Omeniti moramo pri tem, da razstaveni
odbor razen par darov, ki jih je sprejel
za razstavo, ni razpolagal z nikakimi
sredstvi. Državna podpora je izostala,
mestna občina pa je votirala jedva
1000 dinarjev. Vsakdo bo pač razumel,
s kakšnimi težkočami se je moral bo-
riti finančno-gospodarski odsek, ki mu
je načeloval g. Križnič in bo vede-
l oceniti njegove zasluge.

Tehnično vodstvo, ki je ustvarilo
številne paviljone in sploh ves načrt
razstave, je bilo v rokah požrtvovalne-
ga inženierja g. Antona Dolencea,
šefa kr. okrožne gradbene sekcije v
Mariboru. Iz neznatnega vrta je ustva-
ril s svojo spretno roko pravcati raj.
Koliko truda in dela leži v tem, bo
vedel pravilno oceniti le oni, ki je imej
sam pr tem opravka.

Ogromno breme skupnega dela pa
je padlo na tajnika Slov. obrtnega dru-
štva, g. Franjo Kenda, ki je oprav-
ljal službo tajništva v vseh številnih
odsekih ter z maloštevilnim osebjem
izvrševal sklepe vseh odsekov poleg o-
stalega, nakopičenega pisarniškega de-
la. —

Ostali funkcionarji nam bodo opro-
stili, če ne navedemo zaslug vsakega
posameznika. Vsi in vsak posebej za-
služuje vse priznanje! Dokler bomo
imeli tako obrtništvo, se nam ni nič-
sar bati! In za to kličemo k jutrišnje-
mu dnevnu: Naprej po tej poti! Živelj
naši obrtniki!

bo zanimala vsakega obiskovalca, po-
sešno tujca.

V poslopju bivše Ljudske kuhinje,
kjer se nahaja tudi razstavna pisarna,
je na levi strani nameščena vinska raz-
stava, na kateri bo razstavljenih 170
vrst najboljših štajerskih vin, ki jih
rode naše rodne gorice. Na nasprotni
strani je nameščen vajeniški oddelak,
v katerem so razstavljena vajeniška
dela. Priglasilo se je za ta oddelak
krog 40 vajencev.

Mimo šotora Rogaške Slatine pri-
demo čez par stopnie v telovadnico de-
kliške meščanske šole, kjer se nahaja
umetniška razstava, ki jo je v okrilju
Pokrajinske obrtne razstave priredil
umetniški klub »Grohara« v Mariboru.

Za poslopjem Ljudske kuhinje je
v posebej za to zgrajenih lopah name-
ščena kamnoseška obrt s svojimi iz-
delki.

Povsod, kamor človek pogleda, vi-
di, da se je vodstvo v vsakem oziru
trudilo zadostiti vsem zahtevam da-
našnjega časa. Priznati moramo, da je
svoj namen v polni meri doseglo in
moremo k razstavi samo najiskrenejše
čestitati, želeč poleg moralnega uspe-
ha tudi gmoten uspeh.

**Obiščite Obrtno raz-
stavo!**

Vilko Weixl:

Razvoj obrti, trgovine in industrije v Mariboru.

Kdor pozna Maribor in njegov raz-
voj v zadnjih sto letih, bo prišel do
uverjenja, da se je to mesto kljub te-
nu, da je imelo vedno največje težko-
če s strani sosednjega in bivšega glav-
nega mesta Štajerske, to je Gradca, v
teku tega časa na gospodarskem polju
krasno razvilo. Trgovina in obrt sta se
v Mariboru razvijali na najsolidnejši
podlagi, tako da je bil Maribor eno
najcenejših mest. Mariborska trgovina
in obrt se ni samo razširjala le v
najbližnji okolici, temveč je svoje de-
lovanje razprostrla tudi po vsej ta-
kratni srednji Štajerski do Gradca, po
dravski dolini do Koroške in v druge
oddaljene južne kraje. Mariborski sej-
mi, posebno ob sobotah, so bile prire-
ditve, kakršnih niso imela niti večja
mesta. Največ se je izvažalo iz Maribo-
ra sadja, poljskih pridelkov, svinjine,
slanine in ustrojene usnja. Živahni
promet s temi proizvodi se ni razvijal
samo po železnici, marveč se je vršil
prevoz, zlasti sadja in lesa s splavi po
Dravi. Ker pa je bila mariborska oko-
lica vedno narodna, se je tudi v mestu
samem, ki je bilo sicer v nemških rok-
kah, bolj in bolj razvijala slovenska
trgovina in obrt. Slovenski trgovec in
obrniki nista imela sreče, da bi bila
rojena v zlatih zibelkah, zato je bil
njun razvoj v gmočnem oziru spojen
z velikimi težkočami. Svoj procvit in

razmah sta dosegla le z neumornim,
vztrajnim delom.

Velik napredek pomenja za Maribor
doba zadnjih tridesetih let, ko se
je pričela tukaj razvijati industrija.
Potrebni predpogoji za razvoj v veli-
kem slogu pa so bili dani šele v trenut-
ku, ko se je dogradila velika fajska
elektrarna, ki je z dobavo električnega
toka nudila industriji potrebne možno-
sti za ves nadaljnji razvoj. Maribor je
prišel zlasti po preobratu živahno na-
predovati na vseh panogah gospodar-
skega življenja. Ta razmah pa bi bil
še mnogo večji, ako ne bi bilo mestu
izgubilo velikega dela svojega zaledja
z odcepljenjem Koroške in ako bi tudi
zanaprej bilo prosto razpolagalo z že-
lezniško zvezo preko Špilja do Radgo-
ne. Koliko je s tem izgubila država in
pokrajina sama, to ve presoditi le do-
mači obrtnik in trgovec. Ker je torej
severno in zapadno zaledje Mariboru
odpadlo, mora gledati, da pridobi na-
domestilo za izgubljene trgovske zveze
tesnejše stike z našimi južnimi kraji.
Tega so se naši pridobitni sloji že ob
pravem času zavedli ter iskali trgov-
skih zvez v tej smeri. Navezanje teh
stikov je rodilo tudi dobre uspehe. Iz
Dalmacije, iz Bosne in celo iz daljne
Srbije so pričeli prihajati semkaj kup-
ci v vedno večjem številu, da krijejo
na našem trgu svoje potrebe. Kmalu

miti in šele potem znovič naložiti, se v Hoffmannovi tako imenovani okrožni peči popolnoma izkoristi tudi toplota, katero izžareva že žgana opeka, ko se hladi, in toplota, ki je poprej brez koristi pri žganju vhačala v zrak. Okrožna peč in uporaba dovršenih strojev pri izdelovanju opeke, sta naglo novzdignila izdelovanje opeke do višine, ki poprej ni bila znana. Šele sedaj se je začela razvijati opekarska industrija. V mariborski pokrajini še pred 50 leti ni bilo sledu o kakšni opekarski industriji. Danes pa šteje opekarska industrija v tej pokrajini med najvažnejše vrste industrije. Od leta 1880. naprej so se tudi v mariborski pokrajini začele graditi okrožne peči. Najstarejša je menda okrožna peč v Kamnici pri Mariboru, katero je leta 1886. postavil stavbenik Anton Černiček. Na to so sledile tudi druge okrožne peči, pred vsem v mariborski okolici, ena v Celju, pa tudi pri Ljutomeru in pri Ptujju so kmalu nastale okrožne peči. Te peči kažejo še danes značaj prvih Hoffmannovih okrožnih peči. Pri njih se je v prvi vrsti gledalo na to, da se je izdelalo čimveč zidne opeke in priproste strešne opeke. Peči in njih posamezni oddelki (celice) imajo torej ogromno prostornino, ki so zelo visoke in zelo široke. V posamezno celico se da naenkrat naložiti 10.000 do 15.000, v celo peč pa tudi do 200.000 zidnih opek. Skušnje pa so kmalu pokazale, da imajo te peči še marsikatero napako. Mnogo se je na njih popravilo in okrožne peči novejšega vzorca se bistveno razlikuje od teh starih okrožnih peči. V novih pečeh so posamezne celice majhne, tako da se v nje naloži le po 2.500 do 4.000 opek. Navadno imajo te peči po 16 do 20 celic tako, da se da v nje na enkrat naložiti po 50.000 do 70.000 opek. Iz peči starega vzorca je zelo težko dobiti lepo brezhibno blago. Zlasti se v njih finejša blago rado onesreči. Peči novega vzorca pa omogočajo izdelovanje vsakovrstnega finega blaga najboljše kakovosti.

Blizu do konca 19. stoletja se je za kritje, torej za streho izdelovala navadna strešna opeka (bobrovi repi), katero vidimo še povsod na starejših hišah. Tudi ta opeka se je izdelovala navadno brez strojev. Ker je na strehi opeka ležala brez medsebojne zveze druga poleg druge, je bilo treba stik dveh posameznih opek kriti s tretjo opeko, da ni prodirala voda. Vsled tega je bilo treba mnogo opeke in streha je bila težka. Bila je tembolj težka, ker je strešna opeka tiste dobe sama na sebi bila debela. V finejših ploščah se strešna opeka s priprostimi pripravami ni dala izdelovati. Proti koncu 19. stoletja pa se je začela za strehe na strojih izdelovati zarezna opeka, to je opeka, ki ima ob svojih robih zareze. Te zareze sežejo pri kritju druga v drugo in vsaka opeka seže torej delo-

ma čez rob svoje sosedne opeke. Vsled tega je odpadla potreba, kriti stik dveh opek s tretjo. Izdelovanje te zarezne opeke s priprostimi pripomočki pa ni mogoče. Za to je treba na vsak način raznovrstnih strojev. Kmalu se je pokazalo, da streha iz zarezne opeke po svoji cenenosti in lepoti daleč nadkriljuje stare strehe iz opeke, ki je bila izdelana z roko. Tudi so se stroji začeli rabiti za izdelovanje strešne opeke brez zareze. Tudi ta opeka je po svoji lični obliki in trpežnosti daleč prekosila strešno opeko, ki se je nekdanje izdelovala z roko. Na ta način je ročno izdelovanje strešne opeke s priprostimi kalupi, v katere se je tlačila ilovica, moralo kmalu izginiti. To je pa dato ob enem povod, da so se kmalu tudi v mariborski pokrajini pojavile tvornice, ki z elementarno silo in s stroji izdelujejo opeko. Na ta način smo v prvem desetletju 20. stoletja dobili tvornice na Pragerskem, v Račju, na Lajterspergu, v Celju, pri Ljutomeru, pri Ptujju, v Gornji Radgoni in po prevratu tudi v Ločah in Velenju.

Danes je v mariborski pokrajini 19 opekarskih industrij (veleobratov), ki imajo vsega skupaj 21 okrožnih peči v celem z več kakor 300 celicami. Od teh 19 obratov jih je 18 v zasebnih rokah, eden pa državna last. Posamezne peči imajo od 12 do 26 celic različne kakovosti. Z ozirom na različno število celic in prostornino posamezne celice, je tudi prostornina posameznih peči zelo različna. Na enkrat se da v eno peč v celem naložiti od 50.000 do 200.000 kosov opeke. Praviloma se dajo pri vsaki peči na dan odpraviti 2 celici. Vsled tega je tudi dnevna zmogljivost posameznih peči zelo različna. Od omenjenih 19 veleobratov jih je 14, pri katerih se izdeluje opeka s stroji, in sicer jih uporablja od teh podjetij 12 parno silo, eno podjetje električno silo in eno podjetje vodno silo. Pri nekaterih teh podjetjih se zidna opeka deloma izdeluje še tudi v ročnem obratu. Pri ostalih 5 obratih, ki nimajo strojev, se izdeluje blago z roko in sicer navadno le zidna opeka, samo pri dveh tudi nekaj navadne strešne opeke (bobrovih repov).

Od vseh tukaj navedenih obratov sta le dva urejena tudi za izdelovanje blaga po zimi, ker imata umetno razgrete sušilnice. Pri ostalih se zimski čas porablja le za čiščenje in popravilne stroje in drugih priprav ter za kopanje ilovice, ki se pri vseh koplje z roko brez strojev. S stroji in elementarno silo preskrbljeni obrati uporabljajo okroglo 800 konjskih sil in imajo za izdelovanje opeke in cevi za drenažo blizu 40 strojev (preš). Vseh tukaj navedenih 19 veleobratov zaposluje v poletnem času 1400 in v zimskem času okoli 500 delavcev. Največji med temi obrati in s stroji najbolj opremljeni so obrati na Pragerskem, v Račju,

Lajterspergu in v Gornji Radgoni. — Vseh 19 veleobratov bi na leto lahko izdelalo 10 do 12 milijonov strešne opeke in 15 do 18 milijonov zidne opeke, poleg tega pa še manjše množine drugega blaga kakor cevi za drenažo in razno opeko posebne oblike in za posebne namene. Izdelano blago ni pri vseh podjetjih enake kakovosti. Kakovost je v prvi vrsti odvisna od kakovosti ilovice, s katero se izdeluje, potem pa tudi od tega, kakšna je peč, in mnogo tudi od spretnosti in skrbnosti delavcev pri izdelovanju blaga. V obče pa so izdelki vseh tukaj navedenih podjetij dobri.

Poleg tukaj navedenih veleobratov pa obstoji v mariborski pokrajini še nekaj malih obratov brez okrožne peči. To so ostanki iz tistih časov, ko se je opeka izdelovala še brez strojev in brez okrožnih peči. Ti mali obrati ne igrajo posebne gospodarske vloge. Za opekarske obrate je treba razmeroma velike glavnice. Pred vsem je treba velikih svot za napravo peči, nabavo mnogoštevilnih in dragih strojev ter priprav za sušenje surovega blaga. — Ker je treba za izdelovanje opeke velike sile, se stroji silno naglo obrabijo. Obratna glavica pa se pri opekarskih podjetjih premeče v teku enega leta navadno po enkrat ali dvakrat in izjemoma, če je konjunktura izredno ugodna po trikrat. Vsled tega je treba tudi velike obratne glavice. Čudno je torej, da se je v mariborski pokrajini, torej na slovenskem ozemlju v zadnjih desetletjih tako močno razvila opekarska industrija, ker je znano, da zlasti mi Slovenci nismo razpolagali z večjimi glavnici. Ta uganka se razreši na ta način, da je večino teh podjetij ustanovil tuj nemški kapital. V resnici se je opekarska industrija sedajne mariborske pokrajine pred vojno morala boriti z velikimi težavami. — Konkurenca dobro upeljanih srednještajerskih opekarn, je potisnila cene opekarskim izdelkom na tako nizko stopinjo, da je večina obratov delala izgubo in nadaljevalo obrat samo zaradi tega, ker bi drugače obsteli najohnejše glavnice izgubo še bolj povečale. Ko je izbruhnila svetovna vojna, so vse opekarnice mariborske pokrajine ustavile obrat. Nekateri so ga v malem obsegu spet obnovili, predno je bila vojna končana. Večina pa je obrat obnovila šele po končani vojni. Nekateri opekarnice pa mirujejo še danes. Tudi danes položaj opekarske industrije v mariborski pokrajini ni ugoden. Pomanjkanje stavbene podjetnosti je krivo, da opekarnice svojih izdelkov doma ne morejo razpečati. Razpečavanje blaga v daljavo pa ni lahko mogoče, ker blago vsled svoje nizke cene in velike teže ne prenaša daljnega prevoza. Visoki železniški tarifi onemogočajo konkurenco v daljavi. Boriti se imajo opekarnice tudi s pomanjka-

nem premoga. Nekateri vršijo vsled tega obrat samo v skrajnem obsegu. Zidna opeka se razpečava po večini na Hrvaško, zlasti v Zagreb. Strešna opeka pa se razpečava po večini doma, ker so strohe vsled zanemarjenja med vojno, postale popravila nujno potrebne in so vsled tega ljudje primorani, za kritje starih poslopij kupovati strešno opeko. Da se povzdigne ta industrija, bi bilo treba poživiti pred vsem stavbeno podjetnost na železnicah, pa za prevoz opeke uvesti posebne nizke tarife.

Poleg tukaj navedenih opekarn mariborske pokrajine, sta na ozemlju nekdanje Spodnještajerske še 2 opekarnice s strojnimi obrati in okrožni peči, namreč v Rajhenburgu in v Brežicah. Že bivša avstrijska vlada je uvidela važnost keramične zlasti pa opekarske industrije na Štajerskem in jo nameravala povzdigniti s tem, da ustanovi v Radgoni keramično obrtno šolo. Izbruh vojne je preprečil ta načrt, ki pa zaradi tega za nas ni zgubil svoje veljave. V zapadnem delu naše dežele stoji mariborska pokrajina glede opekarske industrije na prvem mestu. Da se ta industrija povzdigne, bi bilo nujno potrebno, da se oživotvori taka keramična obrtna šola. Ker je opekarska industrija najbolj gostonaseljena okoli Maribora, bi kot sedež keramične obrtne šole prišel v poštev v prvi vrsti Maribor.

Z razstave.

Mariborska »Vesna« na razstavi. Naš dekliški zavod je položil tudi na razstavi obračun svojega tihega a uspešnega dela. To je razstava najrazličnejših vzornih in drugih ženskih ročnih del. Zlasti lepo je zastopano narodno vezenje skoraj vseh strok: opazimo krasne blazine z narodnimi motivi starih peč, hrvatske motive in celo dragoceno čelo za avbo. Nekaj popolnoma novega so keramični izdelki, okrašeni z narodnimi motivi. Če pomislimo, da je treba za tako stvar poleg spretnosti tudi strokovnega znanja, moramo imenovati ta dela prav dobro uspela, akoravno so prvi izdelki. Želeli je, da obiskovalci razstave pridno posegajo po teh izdelkih, katerih čisti izkupiček je namenjen za otroško bolnico kraljice Marije v Mariboru. Gospa Anica Ašičeva zasluži pač vse priznanje za svoje vzorno, požrtvovalno in uspešno delo na polju ženskega ročnega dela. Stariš gojenk so pa tudi enako lahko ponosni na svojo pridno deco, ki se vzgaja v »Vesni«.

Narodna domača obrt na obrtni razstavi v Mariboru. Med ličnimi, modernimi in razkošno opremljenimi paviljoni vzbuja splošno pozornost srčan spodnještajerski kmetiški dom. Tako se nam zdi, kakor da smo se vstavili pred kako znano bizeljsko hišico.

Ob otvoritvi gledališke sezone.

V soboto dne 9. t. m. se odpre tretja sezona narodnega gledališča v Mariboru. Z zaupanjem zre mariborska javnost v energičnega in delavnega upravnika g. dr. Radovana Brenčiča, ki bo skupaj z artističnim ravnateljem g. Valo Bratinom vodil letošnjo sezono in skušal rešiti najtežje vprašanje, pred katerim stoji naše Talijno svetišče. To vprašanje je daleč od umetnosti in umetnostnega življenja; zelo prozaično in tembolj opasno vprašanje: kako urediti finančno podlago gledališča, kako ga v sedanjih težkih razmerah ohraniti Mariboru in — bodočnosti! Mi smo te dni prinesli obširnejše razno-trivanje o finančnem problemu mariborskega gledališča in bomo z vso vne-mo tudi nadalje zasledovali energično akcijo, ki jo je pokrenil g. dr. Brenčič za gospodarsko sanacijo tega odličnega kulturnega zavoda, zato objavljamo v naslednjem le pregled letošnjega repertoarja.

Umetniško osebje se je nekoliko izpremenilo. Več članov lanskega asambla nas je zapustilo, zato pa so bile aganzirane nove moči. V sezoni 1922.—1923. bodo sodelovale sledeče dame in gospodje: Dame: Bukšekova, Gašperjeva, Kraljeva, Lubejeva, Petkova, Repovševa, Savinjeva, Šuštarjeva, Testenova.

Gospodje: Arhipov, Balin, Bratina, Grom, Harastovič, Janko, Jerman, Kopač, Kovič, Mikulič, Rasberger, Rumpel, Tepavac, Tomašič.

Režiserji: Bratina, Kovič, Tepavac — za dramo, Rumpel za opero, Rasberger za opereto.

Nadalje bodo sodelovali kapeniki gg. Parma, Plecity, Vogrič.

Repertoarni načrt je zelo pester in vsebuje celo vrsto priljubljenih del, ki so doživela že nešteto vpriporitev na vseh evropskih odrih.

Oglejmo si zaporedoma dramska dela:

Rusko dramo zastopajo štiri reprezentativna imena: Gogolj, Andrejev, Arcibašev in Gorkij.

Gogoljev »Revizor« je klasičen komad. Ruski kritik L. Dudiškim pravi: »Mi Rusi imamo le eno komedijo, ki je popolnoma v skladu z zahtevami umetnosti in ta je Gogoljev »Revizor«. Sijajna komedija iz življenja ruskih uradnikov, ki bo vzbudila obilo smeha! O »Revizorju« objavi naš list prihodnje dni obširnejši podlistek.

Ostali trije dramatik zastopajo rusko moderno. Od številnih dramskih del L. Andrejeva je izbrana za mariborski oder drama »Dnevi našega življenja«, ki spada k njegovim takozvanim »popularnim« komadam. Dočim je v ostalih dramskih delih: »Dnevi našega življenja«, »Anatem« itd. težak, zamišljen v globoke simbole življenja in v mistične daljave smrti, je v »Dnevih našega življenja« bližje real-

nemu življenju. Leonid Andrejev je umrl lansko leto na Finskem, bežeč iz boljševiškega Petrograda, ki ni imel kruha za velikega ruskega pisatelja — misleca.

Arcibašev »Ljubosumnje« so vpri-zorili z velikim uspehom na nešteti odrih. Arcibašev je največji erotik v ruski literaturi. Tudi »Ljubosumnje« je prožeto z močno erotiko, ki opaja in oživlja.

Gorkijeve »Otroke solca« prištevajo k najboljšim spisom velikega ruskega pripovednika, ki je z uspehom nastopil tudi na dramskem polju.

Od Poljakov je zastopan Balucki z veseloigro »Težke ribe«.

Iz bogatega češkega repertoarja je bil izvoljen za naš oder Jaroslav Kvapil, eden najodličnejših dramatikov moderne šole. Kvapil je dolgoletni intendant slovitega Narodnega Divadla v Pragi. Pri nas bodo vpriporili dramo »Oblaki«.

Domača drama je dala Can-karjeve »Hlapece«, ki so dovolj znani slovenskemu občinstvu; dalje Nušičevo žaloigro »Običan čovjek«, Petra Petrovića »Pljusak« in »Duše« ter Zagorkino komedijo »Jalnuševčani«. Peter Petrović je znan našemu občinstvu iz lanske sezone (»Gozd«). »Duše« so spisane v podobnem žanru kakor »Šuma« »Pljusak« pa je fina veselo-igra z močnim romantičnim zapletljajem.

Skandinavsko dramo zastopata njeni najslavnejši zvezdi Ibsen in Strindberg. Ibsenov »Rosmersholm« spada

med najlepše komade norveškega pravaka. Naš dramatik Ivo Vojnovič piše, da mu je od vseh Ibsenovih dram »Rosmersholm« najljubša. »Kjerkoli sem bil, povsod sem nosil s sabo malo Reklamko s čarobnim naslovom Rosmersholm«. Ta drama je tragedija ljubezni, visoke, nadzemeljske ljubezni — ljubezni dveh močnih duš Rebeke West in pastora Rosmerja. »Rosmersholm« ima tudi politične motive.

Strindbergova »Pot v Damask« je drama iz lanskega leta Strindbergovega duševnega razvoja: boj med prirodno in človeško dušo, med realnostjo in transcendentnim svetom. Globoko preživljeni dokument človeške psihologije!

Klasična drama je letos zelo bogata. To je tudi prav. Pisec teh vrst je zasleduje repertoar nekaterih pariških gledališč in je proti svojemu pričakovanju ugotovil, da najodličnejši odri dajejo zelo mnogo klasičnih komadov z novo režijo. Listi povdarjajo, da se je pariška publika nasitila odrskega filozofiranja in ima najrajši starejša komade z jasno izklesanimi značajmi, katerim tudi »moderno doživljanje« ni moglo odvzeti tistega dojemanja, ki gre naravnost in brez ovinkov v dušo in kateri imajo ono enostavnost, ki je dana le dovršenim delom. Zato je treba samo pozdraviti, da imamo letos na repertoarju lepo število klasičnih del (francoskih in angleških), ki bodo gotovo tudi napolnila gledališče, Omen-

pa so pričeli zopet izostajati in končno so njihovi poseti popolnoma prenehali. To je bil uspeh, ki ga je imel domači trgovec od tedanjega proslulega verziškega urada, ki se je proslavil daleč čez meje naše domačnosti, deloma pa seveda tudi uspeh žalibog še vedno neurejenih carinskih razmer. Kako se je tedaj postopalo z legitimnimi trgovci in obrtniki, o tem bi se dale napisali debele knjige. Pa ne samo to! Tudi stanovanjska beda ima pri tem svoje zasluge. Mariboru, ki je tako eminentno prometno križišče, po naravnih legi določeno za shajališče trgovstva, primanjkuje potrebnih prenočišč, ker so se bivši hoteli deloma opustili, deloma pa preuredili v bančne prostore in drugim, spekulativnim namenom določene lokale. V tem pogledu bi bila važna naloga stanovanjskega urada, da v svojem delokrogu poskrbi za povzdigo tujskega prometa, ker je s tem posredno spojen tudi dobrobit domačega prebivalstva in ves razvoj mesta.

Za procvit mesta je tudi država mnogo premalo storila, ker njegove važnosti in njegovega položaja ni znala pravilno ocenjati in upoštevati. Ne le da mesto ni uživalo nikakršne podpore, so razni ukrepi celo ovirali njegov procvit s tem, da se trgovina, industrija in obrt niso mogle povzpeti do one stopnje, ki bi jo bile lahko dosegle s smotrenim državnim povspesevanjem njihovih središč. Da se to stanje zopet izboljša, so nam potrebne boljše železniške, poštne in carinske razmere, ugodnosti pri izvozu in uvozu, ter vsestranska podpora in razumevanje s strani in poštevh prihajajočih uradov in uradništva.

Maribor je že na lanski obrtni razstavi pokazal produktivno silo ukajšnjega obrtnika. V tem večji meri se bo njegova sposobnost, temeljitost in marljivost pokazala v letošnji obrtni razstavi, ki se je priredila v mnogo večjem slogu in mnogo popolneje kakor lanska. Želim le, da bi ta razstava izpolnila v polni meri svoj namen, naj nam zopet pridobi izgubljene zveze in prepriča vse obiskovalce, da je mariborski obrtnik in trgovec soliden v svojem delu in si v vsakem oziru prizadeva pospešiti in povzdigniti razvoj mesta, sebi v čast, splošnosti v korist.

Ravnatelj Andrej Žmave, Maribor:

Presoja in ocena vina s pokušnjo.

Neki hrvaški profesor je nedavno priobčil statistiko o vinski produkciji in vinskem konsumu v Jugoslaviji. — Nič manj kot dober hektoliter vina pridelamo baje na leto in glavo našega skupnega prebivalstva, kakor približno na Francoskem. Ker je naš izvoz vina žal razmeroma malenkosten, povprečni konsum pa znaša morda tudi le četrtino francoskega, tedaj povprečno — mislim — okroglo 30 litrov na leto

Maribor.

(Odlomak).

Ko drugi grabijo vse dalje, širje, boš rod, ki bivaš tad, boš v duši čvrst? O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje, Celovec, Maribor, Gorica, Trst?

O. Župančič.

Ove je stihove napisal najjači pesnik mladje sloven. generacije Oton Župančič u doba, kad je bilo u ovim stranama tmurno i zagušljivo. Celovec — Maribor — Gorica — Trst: četiri rane, otvorene rane na slabušnom telu jedne male nacije! Onda je bilo sve drukče — pa ko bi sad pričao o tome. Bilo pa prošlo! Celovec, Gorica, Trst leže u potpunosti tami. Naš narodni život sveden je na skromnu meru, i jedva da nadje dovoljno snage za defenzivnu borbu. Ali ovde u Mariboru buktu pozitivno i stvaralački život. Ko je bio pre deset godina u ovom gradu i ko ga vidi danas — kakva goluna razlika! Grad i život u njemu osvojila je mlada, zdrava nacija, što se netom digla iz svoje pomništenosti i hoće da živi in da stvara. Ova izložba, ograničena doduše tek na jednu grupu našeg radnog sveta, može da posluži kao dokaz intenzivnog nastojanja, kako bi se ovi krajevi što više podigli i iserpili

in glavo, bi tako velikanska produkcija pomenila za Jugoslaviju najvećo nesreću, praveći vinski potop tudi za nevinopivce. Znana protialkoholna organizacija, »Sveta vojska« bi ne zmagovala ogromnega treznega rešilnega dela, ne bi ji zadostovali »rešilni čolniki«, ampak graditi bi morala nebroj velikih »rešilnih ladija«, ki bi sprejemale na suho varnost v vino potapljaljoči se jugoslovenski svet. Pa pustimo šalo in tudi onega sanjavega profesora lepo pri miru ter preidimo k stvari.

Leta 1917., 1920. in 1921. morda tudi še 1922. nam nudijo v splošnem izbornu vinsko kapljico. So to »konservirani solunski žarki« posebne vrednosti. Kakor po letnikih, tako tudi po vinskih sortah in krajih nudijo ta vina različne dobrote in vžitke. Pa tudi o tem se ne bomo prepirali, ktera vina so najboljša. Neki tak prepir, ki sem ga sam doživel pred kakimi 20 leti v nemškem Porenju je nekdo hudomušno končal približno z besedami: »Je velikih lepih deklet, pa vsaka krasotica je drugače lepa«.

Te izborne vinske kvalitete zadnjih letnikov nudijo prvovrsten material za vspešno prireditelj raznih vinskih razstav in sejmov: lani in letos v Ljubljani, letos v Zagrebu, Mariboru, Beogradu, deloma v zvezi z vinskimi polimijami, deloma brez njih, kakor bi se pravzaprav spodobilo. Vseh teh prireditelj je v splošnem tudi spoznanje, da naš vinski svet razume le izjemoma pravilno uživati nebeske darove. Za strokovno presojo in oceno vina so pa veljavna gotova pravila, ki so jih utanačili praktiki in teoretiki na podlagi mnogoletnih izkušenj in raziskovanj.

Dobra kemična analiza nam nudi lepo sicer ne čisto popolno sliko o sestavi vina, a ne more nadomeščati pokušnje za sigurno oceno vina in je tedaj le dober, v mnogih slučajih celo neobhodno potreben pripomoček za pravilno presojo vina s pokušnjo. Pri tem nas v novejšem času zelo podpira mikroskopija, ki nam razkriva čarobne tajnosti vinskega življenja. In to življenje traja dolgo, tudi daleko preko sto let, ako ga človeška roka ali žejno grlo preje ne uniči. Pokliceno ali strokovno pokušanje vina ni pitje in uživanje, ampak težavno delo; pameten in previden konsument pa uživa plodove tega dela.

Ako ve vinski strokovnjak za letnik, sorto in provenienco vina, je presoja lažja; poznanje »etikete« pa vendar vodi prav lahko do napačnih zaključkov, zlasti če je besedilo etikete, kakor se češče dogaja v spekulativne namene, le izraz bujne fantazije. Zato je priporočljiva vinska pokušnja najprej brez vsakih podatkov in šele potem z vednostjo analize in etikete.

Dober vinski strokovnjak ima »dober jezik« (v dobrem smislu besede), to je »dobro pokušnjo« ali »dobro probno« od narave ali vsled vaje. Pozna najrazličnejša vina in skrbi, da čuta za pravilno presojo ne izgubi, kar bi se zgodilo, ako bi n. pr. za redno vsakdanjo potrebo pil bolna vina mesto

sve, što im pruža njihov sadašnji položaj.

Maribor straži živu stražu na granici naše države. U njegovoj blizini otvaraju se vrata prema severu; uz njega vode arterije — prometne žile — u srce Evrope, u slavenski i nemački svet. Braća Česi, putujući preko Austrije na Jadransko more in na Balkan, pozdravljaju u mariborskoj okolici jugoslavensku zemlju, napojeju prvim dasima juga. I svakom, što dolazi od severa, prikazuje se ova slika mlade i mladose države, čije granice se dotiču rumunjskih planina i sižu u blizinu dravnog Soluna; čije obale pere Jadransko more u Reke dole do crnogorskih klisura. Poznat je Maribor diljem naše države; vole ga svi, koji ga lično upoznaju. Domaći ljudi isporoduju ga s tirolskim Meranom, osećajući blagodat njegove klime, lepotu okoliških brda i obilje snježanog svetla, što poplavljuje ove krajeve. I privrednici — kao što vidimo — nalaze u tom gradu uslove za napredak. Industrija razvila se u dve — tri godine za jedan decenij predratnog razvoja. Grad, koji imade budućnost! A Maribor straži stražu na granici medju germanskim i jugoslovenskim svetom.

zdravih. Zlasti na našem jugu, pa tudi drugod imajo radi nedostatkov v kletarstvu mnogo »cikastih« vin, ki se in domačini tako privadajo, da te vinske bolezni ne spoznajo, ne čutijo, nasprotno, čisto zdrava vina označujejo včas kot nenaravna in dajejo prednost domačim cikastim vinom. Zanimivo je, da se cik bolj občuti, ako se tako vino nekoliko razredči z vodo.

Pokuševalec ne more vin pravilno ocenjevati, ako se ne počuti dobro, n. pr. vsled katara ali kake želodčne bolezni, tudi ne po bogati pojedini; najboljšo probo ima v jutro po prvem zajtrku, dasi je to najbolj razdražljivo za organizem. Na presojo vina vpliva neugodno uživanje ostrih jedil, potem tudi kajenje pred ali med pokušanjem. Ako se pokušava več vrst zaporedoma, naj se je vmes košček kruha ali izplahnjujejo usta z vodo. Ni potrebno, da se vsak požireček vina, ki ga posrkne, tudi v celoti zavžije, namreč požre, ampak se s pridom izpljuje, za kar služijo posebni »vinski pljavalniki«.

Pri oceni vina igra temperatura vina zelo važno vlogo. Buketne snovi se izgubljajo odnošeno se ne izražajo pod 5 stop. C, aromatične snovi pa že pod 8 stop. C. Boljše vinske kvalitete prenašajo večje izpremembe temperature brez škode za dober učinek glede njih harmonije nego slabše kvalitete. Pravilna srednja temperatura za bela vina je 11 stop. C, za črna pa 16,5 stop. C. Nekoliko nižje temperature so ugodnejše nego previsoke. Napake glede duha in okusa so najmanj očitne pri navedenih temperaturah in sicer čim več vsebuje vino ekstrakta, ki deloma krije napake. Za penca vina (šampanjce) se priporoča temperatura 7 do 9 stop. C. Za merjenje toplote vina v čaši rabimo posebne žepne termometre. Ne uživajo pravilno pivo, ki menijo, da mora biti vsak šampanjec in tudi vsako-finejšje vino mrzlo kot led. Navadno kažejo le svojo smešno baharijo, ako zahtevajo k vsaki boljši buteljki na mizo še kibo ledu, ko bi včas zadostovala mrzla studenčnica.

Prostor za pokušanje (pokuševalnica) mora biti dovolj svetel, primerno temperiran in dobro zračen. Čaše za vinske pokušnje se ne napolnjujejo zvrhoma, ampak k večjemu nekaj nad polovico, so lahko razne oblike, a vselej morajo biti iz finega brezbarvnega stekla in čiste. Ako se jemlje vinska pokušnja iz sodja, je zlasti skrbeti, da je sod redno zapolnjen in snažen okoli pilke; rabiti je snažno stekleno natego, ne pa natege iz gumijevе cevi, morda celo ne dovolj izprane.

Čim čistejšje je vino, tem lažje se pravilno presoja. Zato pa za oceno ni sposobno vino koj po pretakanju, ker se vselej nekoliko skali, vsebuje morda žveplenaste kisline od zažveplanja in je navadno plehko (nesvežega okusa) vsled izgube ogljikove kisline pri pretakanju. Vina se medsebojno primerjajo najlažje, ako se v enakem stadiju razvoja.

Pri nas v splošnem ne more biti govora o naravnih sladkih vinih; v koli-

Da vidiš istorijske linije, prema kojima se je Maribor razvio, dosta je, da staneš jedne vedre večeri na dravskom mostu. Na zapadu — negde za Pohorjem ili za Kozjakom — trnu sunčane zrake, i odsev večernog svetla daje Dravi i gradu jedan jaki izražaj. U prvom redu upada ti u oči, da se je na dosta uskom prostoru uz levu obalu Drave stislo mnogo kuća sa starinskim krovovima, fasadama, prozorima i balkanima. Ovo je stari Maribor, grad, što se pojavlja dosta kasno u istoriji: u 11. ili 12. stoleću. Razvio se oko utvrdjenog »burga« na brežuljku, koji danas nosi ime »piramida«. U rimljansko doba nema o Mariboru ni spomena, dok su manji gradovi kao Celje i Ptuj zauzimali odlični položaj u rimskoj imperiji. U istorijskom pogledu, dakle, ne može da se meri sa susednim gradovima. Kroz daga stoleća srednjeg i novog veka sve do početka 19. stoleća beše Maribor skromni gradić bez ikakvih trgovačkih ili političkih pretenzija. Nisu, dakako, izostale svakojake nevolje i nesreće, što su obilazile sve gradove: tako opsada neprijatelja (Turci, Francuzi), kuge, požari i gladne godine. Ali to nije važno. Ono malo ostanaka starine, koliko vidimo s dravskog mosta, ne siže duboko u prošlost: sve su to sledovi 17. 18. i prve polovice 19.

kor jih pa imamo, predstavljajo radi pomanjkljivega kletarstva z večine negotova, ne dovolj povreča, zato nastojimo primerniše oceno njih za veliki vinski trg v tem negodnem stanju. S takimi vinskimi »pacientis« je včasih velik križ, predno se jih ozdravi, ako se jih prej ne usmilito sladkopivci bolj ženske narave. Prava sladka (desertina) vina zavzemajo seveda čisto drugo mesto v vinskem gospodarstvu.

Najbolj grešijo današnji vinopivci, ker dajejo prednost večinoma novemu mlademu vinu; če gre za slab letnik je to čisto prav, drugače pa je z izbornimi letniki, ki nudijo najlepši nepopisni vžitek še-le kot dobro oskrbovana starina v steklenici. To znači kajpak tudi podraženo produkta; zato pa vinske trgovina pospešuje konsum mladih vin in si je vinopivce odgojila temu primerno. V kleti naprednega vinogradnika pa naj ne bi manjkale primerne zaloge najfinejših letnikov vsaj za posebne družinske praznike in dobro reklamo.

Ni vseeno, po katerem redu se vino pokušajo. Glede starosti velja, da se pokušajo mlada vina pred starino; glede barve — bela vina pred črnino; glede sladkobe — nesladka (suha) vina pred sladkimi; glede kvalitete — šibka (lahka) vina pred alkoholnimi (težkimi), malocetraktna pred ekstraktimi, mila pred trpkimi, nedišča pred buketnimi. Posamezne kvalitete se zopet pravilno uvrstijo medsebojno in se tako tudi pokušajo. Klasificirajo se navadno s številkami, n. pr. O za pokvarjeno vino 1 do 10 za zdrava vina; 10 za najbolje — ali tudi narobe, kakor se v strokovnjaki domenijo. Ali se pa vina enostavno taksirajo (ocenijo v denarni vrednosti).

Vino presojamo z očesom, nosom, jezikom, v več slučajih tudi z ušesom, n. pr. če vino pecka, šumi, gosto ozirajmo oljnato (vlečljivo) ali tanko teče v čašo kot voda itd. Pri navadnem vinnu se zadovoljujemo, ako je v čaši čisto pri dnevni svetlobi. Za bolj kritično presojo n. pr. buteljčnih vin pa nam služi umetna luč. Mlado vino je navadno zelenkasto, starina rumenkasta do zlatorumena. Črna mora biti vselej prozorna in je najlepša, ako je rdeča barva nekako med rubinasto in granatasto. Če se vino pri mešanju v čaši nekako oljnato »brise« ob steklu, lahko znači, da je jako alkoholno ali ekstraktno ali sladko; če se pa že pri točenju v čašo nitkasto gosto vleče, je bolano (vlečljivo). Šibko, tanko vino teče v čašo vedno kakor voda.

Celo vrsto vinskih napak spoznamo z nosom, n. pr. cik, okus po plesni, drožah, sodu, lesu, žveplovm, vodikovcu (gnilih jajcih). Mladost vina spoznamo po svežosti od ogljikove kisline, sorto po karakterističnem buketu n. pr. pri rozingu, muškateleu, tramincu.

Okus vina določa jezik, na ktere mora vino delj časa vplivati, in sicer ne samo na njega konec, ampak tudi na temeljni zadnji del jezika, ki je naj-

stoleća. Stari grad sa svojim visokim krovovima i tornjevima spominje na doba bidermeyerske romantike. Na najmodernije ulice i najlepše palate podignute su kasnije. Maribor počeo je da živi novim životom u polovici prošlog stoleća, kad postade važna prometni centar. Južna železnica mila je njegovim gotovo već zamrlim žilama novu snagu i novi puls. Oko starog grada razvilo se više novih i lepih ulica; žiteljstvo množilo se od godine do godine. Velikim radionama Južne železnice sledile su i druge grane industrije. Procvala je trgovina, osnivale su se škole i uvadjali novi uredi. Mariboru je porasla gospodarska važnost, a time i politička. Oimovništvo eksponenat avstrijsko-habsburške državne ideologije, beše u vezi s gradjanstvom i slovenačkim renegatima lektivnim germanizator. Ova je najveća imala jasan i određen cilj: proširiti nemačku kompaktnu masu do Drave. Kolike važnosti beše stini i neumorni rad slovenačkog življa u Mariboru i okolici, o tome možemo da budemo sigurni danas na jasnru. »Narodni dom«, tvrđava slovenačkog odpora, pozdravlja nas u večernom sumraku svojim visokim tornjem i kao da kaže: »Pravda pobjedjuje!«

Lično zgradbo je postavilo po načrtu prof. Zmitka. Obrtno društvo iz Maribora. Pokazalo je s tem veliko razumevanja za kmetijski dom in blagi namen, kateremu služi vstopnina v to hišico. Izkupilek je namenjen za bodočo otroško bolnico kraljice Marije v Mariboru. Opremo te hiše pa je prevzelo Slovensko žensko društvo v Mariboru. Vse je originalno. V hišici stoji starinska oprava, med katero so posebno zanimivi stari svečniki z ugaslimi trskami. Včasih so si svetle marljive predice z njimi. Mična zanimivost je dalje kolovrat pokoj. Slomškove matere. V kuhinji pa najdemo vso posodo in opravo, kakršno nahajamo po kmetijskih hišah. Če bi še dišalo po ajdovi potici, bi človek res mislil, da je na Bizeljskem. V manjši sobici v takozvanem »stibelcu« pa so shranjeni dokumenti pridnih rok slovenskih žen. Od krasnih umetniško vzornih peč in zlatih čel gorenjskih, štajerskih in koroških avb in zavijač opazimo tudi še druga ženska narodna ročna dela, med katerimi so kaj lične belokranjske pisane iz Adlešič. Da pa se seznanijo obiskovalci tudi s slovenskimi narodnimi nošami je razstavilo Slov. žensko društvo tudi te. Tako najdemo tam Ziljanko, Rožnodolko, Primorko, Gorenjko, Pohorko in celo pravoslavno Bojančico iz Bele Krajine v pestrem sestriškem kolu. Srčkana je tudi noša belokranjskega dečka. Krasni so kožuh. Vse priča o izredni marljivosti slovenske žene in umetniškem okusu, ki vso ga imele že v davni vse slovenske žene. Zbrani predmeti pa bodo tvorili podlago za nadaljni razvoj slovenske narodne obrti tako, da bode vtisnjen tudi že naši vnanjosti naš narodnostni pečat. Kmetiško ljudstvo pa lahko vidi ravno ob tej priliki, kako se zanima izobraženec za njegovo delo in ga spoštuje. Prav toplo priporočamo vsakomur, da si natanko ogleda to zanimivost.

četi je treba pri naraščanju. V prvi vrsti naj prirejajo obrtne zadruge krajevne razstave za vavence in pomočnike. Vsak razstavljalec naj dobi priznanico, za boljša dela se naj določi nagrade. Na ta način se v delavstvu vzbudi veselje do dela in vztrajnost. V nekoliko letih ne bo več treba siliti obrtništva, da razstavi, marveč bo vsakdo iz lastnega nagiba silil s svojimi izdelki na obrtne razstave, kjer si bo pridobil naročnikov. Manjka tudi dobrih strokovnih šol in kurzov. Le strokovno dobro izurjen obrtnik bo naredil tudi dobre izdelke. Toraj obrtna društva in obrtne zadruge, na delo! Vaša je odgovornost za razvoj obrtništva.

Politične vesti.

*** Demokratiški klub o draginji.** V demokratiškem klubu se vrše živahne diskusije o pobujanju draginje, ki se jih udeležujejo vsi demokratiški poslanci in ministri, ki se nahajajo v Beogradu. Razpravljalo se je tudi že o vprašanju izboljšanja valute. Ob tej priliki sta ministri g. Kumanudi in državni tajnik g. dr. Sv. Popović referirala o svojem mišljenju glede obeh problemov. Na konferenci je prevladovalo mišljenje, da mora kontrola biti močnejša kot je sedaj. Sprožilo se je vprašanje, da bi se vsem bankam prepovedalo kupčevanje z devizami in valutami, vendar pa ni bil sprejet noben sklep. Na to je govoril minister gosp. Ilimotijević o zmanjšanju luksusa in o štedenju ter o ukrepih, ki jih je treba storiti. V debato je prišlo tudi vprašanje kraljeviča Gjorgija.

*** Pred kongresom javnih radnika v Zagrebu.** Iz Beograda poročajo, da se bo zagrebškega kongresa udeležilo več demokratiških poslancev med njimi Ljuba Davidović, a le kot zasebniki. — Oficielno se demokratiška stranka vabili ne bo odzvala.

*** Manija memorandumov.** Radića in njegovih trabantov se je lotila čudna duševna bolezen: memorandumija. Svoječas se je nahajal v varaždinski hiralnici duševno zmedeni profesor, ki je redno vsak mesec odposlal po en memorandum cesarju, ministrom itd. Izgleda, da se tudi Radić približuje temu čudnemu stanju. Po Radićevi želji namreč odposilja Hrvatski blok v inozemstvo razne »memorandum«. Znano je, da je njegov memorandum genovski konferenci romal direktno v arhiv. Sedaj je poslal nov memorandum zadnji številki »Slobodnega doma«, ki je bilo radi tega zaplenjeno. Ubogi blokaši, ki hočejo s takimi sredstvi dokazati svojo »etično« in »politično« vzvišenost nad sedanjim režimom!

manjših gledališč. Delo ima toliko muzikalne lepote, da ga je morala tudi moderna kritika zlasti radi drugega, tretjega in petega dejanja nvrstiti »med nepremične zvezde muzičnega firmamenta« (Ivo Vojnović). Offenbachove sentimentalno sladke »Hoffmannove pripovedke« spadajo k najpopularnejšim opernim komadom. Verdijevo strastno, ritmično melodijo nam bo prinesla »Traviata«. Thomasovo »Mignon« pristejajo knajvečjim ljubavnim senzacijam v operni muziki.

Med operami se pripravlja tudi slovenska noviteta. Mladi komponist Slavko Osterc, ki je dobro znan v Mariboru, je dovršil operno delo »Krst pri Savici«. Prešernova Črtomir in Bogumila sta dobila v g. Ostercu modernega muzičnega interpretanta. Upamo, da bo vpriporitev nove opere dogodek na našem odru. Dalje sta sprejeti v načrt opereti mariborskega skladatelja g. V. Parma: »Nečake« in »Urni, zadnji grof celjski«. Lansko leto so dosogle njegove »Caričine Amazonke« lep uspeh. Albinijev »Baron Trenk« je odlično delo znanega hrvatskega komponista.

Na operetnem repertoarju so dalje Nedbal, Nicolaj, Straus i. dr.

Upamo, da bo letošnja sezona zadovoljila one, ki resno ljubijo naš domači oder in vedo ceniti težkoče, ki vodijo našo umetnost per aspera ad astra. V ostalem pa opozarjamo še enkrat na šlanke o gospodarskem programu nove uprave, ki izhajajo v našem listu.

*** Premestitev učiteljev na Hrvaškem.** Ker so blokaški listi zagnali velik hrup radi premestitve nekaterih učiteljev in učiteljic, izjavlja »Riječ«, da pri premestitvah niso odločevali politični motivi.

*** Masaryk o Rusiji.** Predsednik Masaryk je pred svojim odhodom s otoka Caprija sprejel poročevalca berlinskega ruskega lista »Vremja« in mu podaj nekoliko izjav o ruskem problemu. Tako je izjavil, da je bil v prijateljski zvezi s Tolstojem, katerega je čisto posetil na Jasni Poljani in v njegovi družbi obiskoval ruske kmečke bajte. Sedaj dela na tretjem delu svoje knjige o ruski kulturi. Dejal je, da je težko reči, kaj določenega o bodočih odnosjih Češkoslovaške do Rusije. Češkoslovaška ima del ruske zemlje (Podkarpatsko Rusijo), povrh tega jo politični interesi približujejo Poljski in Romuniji. O bodočnosti Evrope je izjavil: Lahko rečem samo eno: naša doba je pokazala baš na vzgladu Rusije, da se komunizem ne dauvesti kar čez noč. Vendar pa ne gre, da bi ga slepo obsojali. Dokazal je pač, da so široke socialne reforme neizogibne. V danem trenutku pa Evropa najbolj potrebuje mednarodnega miru in temeljitih socialnih reform v notranjosti posameznih držav.

*** Mala antanta in zborovanje Zveze narodov.** Iz Ženeve poročajo: Kakor izgleda, bo zasedanje Zveze narodov mnogo mirnejše kot je bilo pričakovati. Glavni interes se bo osredotočil okoli avstrijskega problema, o katerem zastopniki Male antante naglašajo soglasno, da je važnejši in nujejši kakor druga vprašanja. Ministra dr. Beneš in dr. Ninčić sta že ponovno konferirala z avstrijskim kanclerjem dr. Seiplom in avstr. zunanjem ministrom Grünbergom. Ženevski dopisnik »Prager Presse« pa piše, da prevladuje splošno prepričanje, da je rešitev avstrijskega vprašanja skrajno težavna. Že prvi dan se je moglo opaziti najtesnejše sodelovanje držav Male antante in Poljske. Med njimi vlada tako lepo soglasje, kakor svojčas v Genovi. Tudi v Ženevi bo zavzela Mala antanta enotno stališče v vseh vprašanjih, ki so n dnevnem redu. Dr. Ninčić bo izvoljen predsednikom zborovanja, dočim bo Poljska dobila predsedstvo v neki komisiji.

*** Polom grškega imperijalizma.** — Nedavno so se Grki pripravljali na pohod v Carigrad, kjer bi proglasili ustanovitve velikega panhelenskega carstva. Danes nimajo več tako visokih želja. Večdnevna turška ofenziva je popolnoma zlomila njihovo moč v Mali Aziji. Po večerajšnjem »Timesovem« poročilu je grška vlada opustila vsako nadaljnjo obrambo Male Azije. Angleška vlada, v čije interesno sfero spadajo te pokrajine, je že izdala odredbe, ki so potrebne z ozirom na splošni umik grške vojske iz Male Azije, zlasti glede zaščite krščanskih manjšin. V turške roke je padlo eno najlepših maloazijskih mest, slovita Brusa. Turške čete so zelo navdušene nad sedanjimi uspehi in zasledujejo s pristnim orientalskim fanatizmom bežečo, demolirano grško vojsko. Njen položaj je skoraj brezupen, divji beg je še najboljši izhod. V Atenah je povzročil maloazijski polom velikansko vznemirjenost. Kralj je odstavil vrhovnega poveljnika maloazijske armade. Na drugi strani pa se pojavlja nezadovoljstvo v dinastijo, ki ni vedela preprečiti tako dalekosežnega poraza grške politike in njenega vojaškega orgama. Pričakovati je, da bo imel grški poraz neugodne odmeve v notranjosti države.

Dnevna kronika.

— Herman Wendel. V naših krajih se mudi odlični nem. in priznani prijatelj jugoslovenskega naroda g. Herman Wendel. Njegovo bivanje med nami je posvečeno še globljemu in temeljitemu proučevanju naših razmer. G. Wendel je eden izmed redkih duhov moderne Nemčije, ki so razumeli naš nacionalni razvoj v vsej njegovi istinitosti in dalekosežnosti. G. Wendel je razpravljaj o jugoslovenskem vprašanju in vseh njegovih komponentah v mnogoštevilnih spisih, pisanih z iskreno ljubeznijo in globokim umevanjem. Omenimo samo njegovo delo

»Aus dem südjugoslavischen Risorgimento«, ki je tako temeljiti spis o jugoslovenskem gibanju, da mu ni primere v vseh treh literaturah našega plemena. Ker nimamo mnogo prijateljev v inozemstvu, zlasti še med nemškimi narodom, je treba g. Wendla še posebej pozdraviti na naših tleh!

— XXXIII. redna velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda se vrši v nedeljo dne 10. septembra ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Ljubljani. Ob pol 9. uri dopoldne bo zaupno zborovanje v družbeni pisarni po § 2 društvenih pravil. Dostop imajo k temu zaupnemu zborovanju izključno le delegati in pokrovitelji.

— Invalidi, vdove in sirote pridite vsi v nedeljo dne 10. t. m. ob 10. uri dopoldne na javen protestni shod, ki ga sklicuje v dvorani Mestnega doma Centralni odbor Splošne organizacije vojnih invalidov v Ljubljani v smislu sklepa seje Središnjega odbora Ratnih invalida v Beogradu s sledečim dnevnim redom: 1. Invalidski zakon. 2. Poročilo Srbov in Hrvatov. 3. Izplačilo zaostalih doplatkov. 4. Invalidni domovi in zdravilišča. 5. Slučajnosti tovarištev. Vso invalidom naklonjeno javnost vabimo, da nam z obilno udeležbo pripomore do naših pravic. Centrala.

— Uspehi ljubljanskega velesejma potajajo vedno večji. V sredo ga je obiskalo 20.000 oseb. Kupčijski uspeh sejma je kakor — poroča »Jutro« mnogo večji od lanskega. Skupna vsota sklenjenih kupčij je preseгла danes 100 milijonov dinarjev. Samo v enem paviljonu je bilo večeraj popoldne zaključenih poslov za 10 milijonov dinarjev. Posebno povprajujejo po strojih, elektrotehnični industriji in usnju. — Značilno je, da je na carini še vedno 16 vagonov sejmske robe in sicer francosko, belgijsko, nemško in avstrijsko. — Na sejmu prihajajo tudi inozemci, celo iz Orienta. Na sejmišču in v zabavnih lokajih je zelo živahno in veselo.

— Vlom v bolniško blagajno v Slovenski Bistrici. V noči od 25. na 26. avgusta je bil v blagajno bolniške blagajne v Slovenski Bistrici izvršen vlom in blagajna popolnoma izpraznjena. Poznejša preiskava pa je dognala, da ne gre za tatvino, ampak za poverbe in da je bil vlom samo fingiran. Poverbe je osumljen blagajnik, ki je pod ključem.

— Avstrijski Hrvati (na Burškem) so izdajali svoje glasilo »Novi glas«, ki pa je te dni prenehalo izhajati. Pripravljajo večji list, ki bo začel izhajati z novim letom.

— Časopisje na Poljskem. »Przeglad Wilcozyny« poroča, da izhaja na Poljskem 131 dnevnikov in 900 periodičnih listov.

— Fantastične cene na Dunaju. »Arbeiter-Zeitung« piše, da so danes v dunajskih izložnih oknih označene cene, ki bi jih pred kratkim smatrali za nemogoče. Neki trgovec ponuja »domino« po četrt milijona kron. Leseno škafličico za cigarete cenil na 140.000 K. Drugi trgovec zahteva za dežnik 200.000 K in še več. Te dni je bil na javni dražbi izdražban stari dežnik za 120.000 K, ponošena zimska suknja pa za 1 milijon kron. Tudi knjige so neizmerno drage. V notranjem mestu je neki knjigarnar zastavil stari spis o dunajski zgodovini, ki je sicer precejšnja redkost. Zahteva nič manj kot en milijon kron. Obuvala so se podražila na pol milijona, srajca stane 40 do 70.000 K, ovratnik 10.000 K in več.

Dopisi.

Ormož. Tukajšnjemu dopisniku »Straže« ne da kuratorij snujoče se meščanske šole miru, češ, da je v istem zasigurana napredna večina. Mož se niti toliko ni potrudil, da bi se informiral, kako podle ima ta kuratorij, ker bi potem zvedel, da ta o nastavitvi učiteljstva nima prav ničesar odločevati, da ga sploh nikdo ne bo vprašal za tozadevno mnenje. Zastopniki so pa po prevzetem bremenu razdeljeni. Mestna občina prispeva sama 25% stroškov, prispeva tudi največji del k deležu, katerega je prevzel krajni šolski svet Ormoški, ter razmeroma veliki del k istemu okrajnega zastopa. Istotako je breme, ki je prevzela okrajn. posojilna razmeroma veliko, večje kakor okrajnega zastopa, ker so zadnjemu na raz-

Josip Holy, Rogaska Slatina: Obrtne razstave in naše obrtništvo.

Letošnji naši obrtni razstavi, tako celjska kakor tudi mariborska, ste zadobili sicer izvanredno lep obseg; vsekakor pa moram reči, da se še z daleka ni zglasilo toliko število razstavljalcev, kakor je to bilo pričakovati. Kje tiče vzroki za to pasivnost našega obrtništva?

Gotovo je mnogo povoda za to ne pričakovano pomanjkanje surovin; toda glavni vzrok tiči brez dvoma v dejstvu, da je naš obrtnik premalo vzgojen in da velik del obrtništva ne zna ceniti pomena obrtnih razstav. To malomarnost treba odpraviti. Za-

mo jih po vrsti pridržujoč si za pomnejšo dobo podrobnejši pregled.

Francoska: Molier, »George Dandin« in »Namišljeni bolnik«; Scribe, »Kozarec vode«; Sardon, »Cyprienne«; Balzac: »Mercadet«.

Angleška: Shakespeare, »Komedija zmešnjav« in »Othello«. Iz italijanske dramske literature bomo videli na našem odru dramo modernega Roberta Bracco: »Prava ljubezen«. Anglež Schaw je zastopal s »Candido«. Dalje je na repertoarju dramatičarja Zoloavega »Ubijača«. — Nemške dramatike predstavlja znanec mariborske publike Schönherr s »Satanom v ženski«, ironičar in jedki »Simplicissimusov« humorist Ludwig Thoma z »Lokalno železnico« ter ekspresionist Hasenclever s petdejsko dramo »Onstran življenja«, v kateri nastopata le dve osebi: On in ona.

Toliko o drami. Popolnoma razumljivo je, da je moral g. upravnik, ki je obenem ravnatelj opere, posvetiti največjo pozornost glasbenim komadom, uverjen, da je lahko ravno tu pravi vir dohodkov. Operni in operetni repertoar šteje 18 del in eno pantomimo (Upavčev »Možiček«). Naj z ozirom na skraćeni prostor omenimo le najvažnejše. Smetanovo »Prodano nevesto« in Lortzingovega »Carja in tesarja« pozna naša publika že izza lanske sezone, kljub temu bodeta obe operi še nadalje privlačna točka. Posebno pozornost bo vzbudil Gounodov »Faust«. Od leta 1859, ko je bila prvokrat vpriporjena v »Theatre lirique« v Parizu, je ta opera stalno na repertoarju večjih in

polago doklade celega okraja, med tem ko je okrajna posojilnica denarni zavod, ki ne razpolaga z javnimi sredstvi. Da ima tudi krajni šolski svet svojega zastopnika, je »Stražina« dopisnik prezrl. Zdi se nam, da je namen tega napadanja, nahujskati ljudstvo proti meščanski šoli, mesto da bi z vso vnašo ustanovitve pospeševali ter sploh ljudem priporočali, da pošljejo svoje otroke v šolo.

Banke in gradbena akcija.

Maribor, 5. septembra.

Pripravljalni odbor gradbene akcije za mesto Maribor je danes popoldne ob 5. uri sklical v dvorano okrajnega glavarja sestanek zastopnikov tukajšnjih denarnih zavodov, da izjavijo, kakšno stališče zavzemajo posamezni denarni zavodi napram gradbeni akciji, ter da pojasnijo, v kolikor služijo oziroma bodo služile njih nove zgradbe preskrbi stanovanj njihovega osebja in koliko tudi v splošno korist. Povabilu so se odzvali vsi tukajšnji denarni zavodi, razen mestne hranilnice, Spodnje štajerske posojilnice in Narodne banke. Navzoče je bil tudi zastopnik okrajnega glavarja vladni tajnik dr. Poljanec. Konstatirali pa moramo tudi, da se tega sestanka, kakor tudi večeršnjega ni udeležil noben zastopnik mestne občine, da si je občina na tem vprašanju v prvi vrsti zainteresirana.

Navzoče je pozdravil predsednik pripravljane odbora g. Križnič ter očrtal namen in pomen današnjega sestanka. Poročal je o dosedanjem delovanju gradbene akcije, o poslovanju »Mar-stana« ter pojasnil težkoče, s katerimi se mora akcija boriti. Prosil je nato navzoče zastopnike denarnih zavodov, da pojasnijo svoje stališče v tem vprašanju. V imenu Ljubljanske kreditne banke je izjavil ravnatelj g. Klobučar, da je bančni sindikat svojčas nameraval zgraditi skupno poslopje ter je tozadevne načrte predložil mestnemu magistratu. Le ta je s svojim postopanjem celo akcijo onemogočil, ker je stavil pretirane zahteve. Razen tega pa je Ljubljanska kreditna banka proti temu, da bi kot podružnica v Mariboru zidala, ker je njena centrala v Ljubljani polovico svoje kapitala že investirala v zgradbo lastne palače. Razen tega pa še ima banka lastna poslopja v Mariboru, Celju, Zagrebu in Sarajevu.

Ravnatelj Centralne banke, g. Kočevar, je izjavil, da bo dozidala banka v lastni hiši eno nadstropje s petimi stanovanji za svoje uradnike. Ker je zidala že v Zagrebu svojo palačo, nima več potrebnega kapitala, ki bi ga investirala še v nadaljne zgradbe.

Zastopnik Prve hrvatske štedionice, g. Kenfelj, poroča, da zida banka lastno palačo v Majstrovih ulici. Stavba bi bila lahko že davno pod streho, ako mestna občina ne bi delala zaprek. V novi palači bo osem stanovanj, od katerih odstopi banka dvojice stanovanjskemu uradu na razpolago. Bančne prostore ima itak v lastnem posloju.

Zadružna gospodarska banka, ki jo zastopa ravnatelj g. dr. Kovačec, zida kakor znano nasproti frančiškanski cerkvi štirinadstropno palačo. Priljublje je določeno za trgovine, prvo nadstropje za razne pisarne, ostala nadstropja pa bodo služila stanovanjskim svrham. Bančni poslovni prostori pa se bodo nahajali na dvorišču. Ker je izmed bančnih nastavljenecv le eden oženjen, bo mogoče 13 stanovanj dati na razpolaganje za ublaženje stanovanjske bede. Palača bo dograjena do junija prihodnjega leta.

V imenu Anglobanke izjavlja njen zastopnik g. Pogačnik, da se tukajšnja in edina podružnica tega zavoda v naši državi nahaja pod sekvestrom, ki omejuje banko v prostem razvoju. Ker se je centrala te banke prenesla z Dunaja v London in se vrše med Londonom in Beogradom še pogajanja zaradi dvigovanja sekvestra, se banka v tem trenutku ne more vezati, da bo zidala. Čim pa se bodo pogajanja ugodno zaključila, kar je zanesljivo pridi, za svoje uradništvu lastna stanovanja, se banka ne bo brnila zgradnje.

Glede Jadranske banke omenja njen ravnatelj, g. Plaskan, da je zgradila

banka dvojice poslopj, dočim ima v Celju, Beogradu, Zagrebu in Dubrovniku lastna poslopja. Vsled tega je banki investiranje nadaljnega kapitala v gradbene svrhe nemogoče.

Zastopnik Slovenske banke, g. ravnatelj Pišek izjavlja, da je banka polovico svoje glavnice zazidala v Zagrebu. V Mariboru ima svojo hišo s 15 strankami. V tej hiši imajo od šestih oženjenih nastavljenecv banke le trije stanovanja, dočim se morajo ostali trije potikati po mebliranih sobah. Bivše dragonske vojašnice, ki je last banke, pa vojaštvo noče kupiti niti izprazniti, dasiravno je banka to že ponovno zahtevala. Čim bi se izvršila prodaja ali pa vsaj izpraznitev, bi se z adaptiranjem dobilo krog 50 stanovanj, ki so sedaj neuporabna. Žigosal je postopanje z bančnimi uradniki, katere se smatra za nekake krivce stanovanjske bede. Bančni uradniki si skraj ne upajo več prositi za stanovanje, ker se jih povsod kar nahruli. Apeliral je pri tej priliki na žurnaliste, naj skušajo to krivico, ki se godi bančnim uradnikom, popraviti in javnosti pojasniti, da se bodo tudi žnjimi postopalo s socialnega stališča objektivno.

Zastopnik Slovenske banke g. Lovšin je izjavil, da banka za časa name-ravane skupne akcije bank še ni obstojala, da pa bo po svoji moči podpirala gradbeno akcijo, bodisi z gnotno podporo ali pa s posojili.

Predsednik gradbene akcije, gosp. Križnič je spodbijal mnenje, da so banke že zadostile potrebam, če so zgradile v sedežu svojih central obsežne palače ter povdarjal potrebo, da tudi podružnice oskrbele za svoje uradništvu stanovanja. Maribor je v tem oziru prav po mačehovsko zanemarjen. S prizidavo in dozidavo obstoječih poslopj bi se dalo marsikaj doseči. Omenjal je tudi razne inozemske trgovske tvrdke, ki so se po preobratu naselile v Mariboru in ki zaposlujejo ogromno število uradnikov, ki pa so vsi v tujih stanovanjih. Sem spada tudi južna železnica, ki ima samo v mestu krog 2200 družin v tujih stanovanjih in po preobratu ni zgradila niti enega stanovanja. Pomesti bo treba tudi z raznimi laži-trgovci, ki posedajo po kavarnah ter povečujejo stanovanjsko bedo. Vse to se bo dalo doseči v skupnem delovanju.

Vsled omejenega časa se je razprava o pravih in ustanovitvi posebne fonda, iz katerega bi se krili tekoči stroški odgodila do prihodnje ankete, ki se bo vršila prihodnji teden. Do takrat bodo imenovali denarni zavodi tudi svoje zastopnike v odbor gradbene akcije, ki bo potem začela s polno paro delovati.

Mariborske vesti.

Maribor 7. septembra 1922.

m »Tabor« radi praznika dne 8. t. m. ne izide. Prihodnja številka izide v soboto zvečer ob običajni uri, po možnosti v povečanem obsegu.

m Našim sotrudnikom. Vsled pomankanja prostora nam ni bilo mogoče objaviti vseh prispevkov, ki smo jih dobili za to številko, med njimi zlasti članka g. vinarskega ravnatelja A. Puklavca o vinarstvu v mariborski pokrajini. Ta članek, kakor tudi ostale prispevke objavimo v prihodnji nedeljski številki.

m Iz uredništva. Novinarskega kongresa v Subotici sta se udeležila za naše uredništvo tovariša Vek. Spindler Radivoj Rehar.

m Glasbena Matica v Mariboru. Odbor pevskega zbora Glasbene Matice naznanja svojim članom, da se prične za koncertno sezono 1922-23 zopet redne pevske vaje. Prva pevska vaja je v soboto, dne 9. septembra 1922 ob 8. uri zvečer v pevski dvorani pri Götzu. Pripominja se, da se bodo to sezijo postopalo strogo po pevskem pravilniku in se radi tega cenj. člani že sedaj opozarjajo na točen obisk pevskih vaj. Odbor.

m Olepševalno društvo za mesto Maribor sporoča, da se bo vrtna veselica v Narodnem domu danes dne 8. sept. 1922 začela točno ob 2. uri popoldne.

m V Kamnici se vrši na praznik v petek pri lepem vremenu v gostilni Šerak koncert. Dobra kuhinja in izborna kapljica. Vstopnina prosta. Začetek ob 3. uri popoldne.

m Poučni zlet srbskih kmetovalcev v Maribor in okolico. Prihod v Maribor v torek dne 12. t. m. ob 9. uri 42 minut. K sprejemu na kolodvor se pričakuje mnogo občinstva iz mesta in okolice. Potem obisk obrtne razstave, nato skupni obed v Narodnem domu; popoldne ogled vinarske in sadjarske šole z vinsko pokušnjo, pogostitvijo in petjem »Glasbene Matice«, zvečer ponovni obisk razstave ali ogled Grajske kleti. V sredo dne 13. t. m. zlet v Falo (elektrarna). Ruše (razne tvornice, skupni obed z ljudsko veselico), zvečer povratek v Maribor. V četrtek dne 14. t. m. odhod iz Maribora ob poldne proti Ljutomeru. Zletniki bodo prenočili v 2 skupinah v vinarski in sadjarski šoli ter vojni realki (bivši kadetnici). Privatniki, ki bi mogli sprejeti posamezne zletnike na prenočišče po možnosti brezplačno ali na račun »Lokalnega odbora za sprejem srbskih kmetovalcev«, se vlnudno naprošajo, da blagovolijo to takoj sporočiti ravnateljstvu vinarske in sadjarske šole v Mariboru.

m Vojni invalidi. Organizacija vojnih invalidov, poverjeništvu Maribor, priredi v nedeljo dne 10. septembra 1922 veliki shod vojnih invalidov, vdov in sirot pri Zgornji sv. Kungoti ob 3. uri popoldne v gostilni g. Vauptič. Polnoštevila udeležba vseh vojnih žrtev dolžnost!

m Razgrajati so bili minolo noč zopet pridno na delu. Nek Urban K. je v kavarni Central mislil, da je v vinogradu in je po vsej sili hotel prepevati in ukati, kakor ob trgatvi. Policija ga je vtaknila zato v zapor. — Nek Ljudvik O. je obnemogel obležati na cesti. Spravili so ga v hotel Graf, kjer bo prespal tudi mačka. — Ivan L. in Vavlav S. sta se o polnoči vadila v Vrtni ulici v petju. Ker pa nista imela koncesije, sta morala v zapor. — Eadi Zagorskih zvonov so se večeraj sprli na Aleksandrovi cesti nek Jakob V. in Lojze M. z ustanoviteljem nove stranke, ki se je vsled povepanja znane pesmi čutil užaljenega. Policija je napravila končno red. — Nek Franc in Anton P. sta se najprej v hotelu Meran sprla, pozneje pa sta se na ulici drug drugega obtoževala raznih goljufij. Policija jima je dala priliko, da svoje izpovedi ponovita.

m Ljubitelji tujih koles pod ključem. Policija je te dni vjela par že dolgo iskanih ljubiteljev tujih koles. Prvi je nek Franc L. iz Velikoveca, ki je te dni prišel s tujim kolesom, katerega je ukradel njegov kompanjon v neki gostilni med Celjem in Konjicami, v Maribor, da bi ga tu prodal. Prišel pa je v roke policije, ki ga je takoj spravila na varno. Skoraj istočasno se je ujel drugi član te čedne družbe nek Alojzij K., ki je leta 1919 pobegnil od 46. pešpolka ob priliki koroskih dogodkov, ter se od tega časa bavil z raznimi tatvinami. Tretji ud. nek Nemeč iz Leobna, jo je pravočasno popihal.

m Nesreča. Včeraj krog poldvanajste ure popoldne se je pripeljal v Maribor ravnatelj Slovenske banke g. Pogadi z družino. V bližini Framja je opazil za nekim drevesom 10letnega dečka, ki je v zadnjem trenutku hotel prekorajčiti cesto. Sofer ni mogel več zaustaviti avtomobila, ki je dečka podrl na tla in povozil. Težko ranjenega je dal g. Pogadi s svojim avtomobilom prepeljati v mariborsko bolnico.

m Aretiran tat. Včeraj je bil na Grajskem trgu aretiran nek Franc Kovač na zahtevo nekega varaždinskega trgovca, kateremu je iz zaprte shrambe ukradel par francoskih vajeti in razne jermene v skupni vrednosti 8500 K. Na vesti pa ima še razne druge grehe, radi katerih bo po prestani kazni odromal še pred varaždinsko sodišče, da tudi tam poravnava račune.

m Vdova s petimi nepreskrbljenimi otroci prosi usmiljena srca nujno pod-

pore, da zamore opremiti otroke za šolo. Naslov v našem uredništvu, kjer se sprejemajo tudi darovi.

m Kavarna Jadran. Od 7. do inkl. 19. septembra celo noč odprta.

m Kavarna v mestnem parku. Pri lepem vremenu dnevno koncert od 17. do 19. in od 21. do 23. ure. Salonski orkester.

m Velika kavarna. Najmodernejša kavarna v Sloveniji. Na razpolago tu in inozemski listi. Eleganten Bar. — Dnevno koncerti.

Narodno gledališče.

Repertoire.

V soboto, 9.: »Prodana nevesta. Izven ab. Otvoritvena predstava.

V nedeljo, 10.: »Prodana nevesta. Izven ab.

V ponedeljek, 11.: Zaprt.

V torek, 12.: »Revizor«. Izven ab.

Kultura in umetnost

x Dr. Servac Heller. Dne 2. septembra je umrl izdajatelj znanega češkega lista »Narodni Listy« in češki pisatelj dr. Servac Heller. Pokojnik je bil oblična češka osebnost, moč dolgoletnega dela in bogate pretelčnosti. Rojen je bil l. 1845 in je l. 1870 stopil v uredništvo »Nar. Listy«, kjer je ostal do svoje smrti. Živel je delj časa v Rusiji in je veljal kot eden najboljših poznavalcev Rusije. Izdal je dolgo vrsto svojih spisov, med njimi več romanov. Nekaj časa je urejeval skupaj z znanim pesnikom Svatoplukom Čehom odlično češko literarno revijo »Lumir«.

Sokolstvo.

o Sokol Hoče proslavi dne 8. septembra 1922 v svojem lastnem domu 100 letnico rojstva brata Fügnerja. Na sporedu je: Ob 15. uri predavanje o sokolskem delovanju, osobito o bratu Fügnerju. Predava brat Čiček. Po predavanju uprizori dramatski odsek 2 burki enodejanki »Dve tašči« in »Če sta dva«. Po predstavi se pa vrši velika vrtna veselica spojena z ribolovom, plesom in drugimi različnimi zabavami na sadonosniku Sokolskega doma. Bratje in sestre, udeležite se te proslave v polnem številu. Zdravol!

Naše šolstvo.

III. deška osnovna šola — Ruska cesta. Vpisovanje vseh nemških otrok, torej tudi 4. in 5. razreda se vrši na II. deš. os. šoli v Razlagovi ulici, vendar bodo učenci imenovanih razredov letos obiskovali šolo na III. deš. os. šoli.

Na zasebnem ženskem učiteljskem šolskih sester v Mariboru bo vpisovanje učenk, gojenk in otrok v otroški vrtec dne 11. septembra ob 8. do 12. ure. Dne 12. septembra ob 8. uri se začne sprejemni in ponavljalni izpiti. 14. septembra bo skupna šolska sv. maša. 15. septembra začne redni pouk. Na vadnici bo mogoče sprejemati le v I. razred osnovne ter v IV. razred meščanske šole, drugi razredi so od lanskega leta prenapolnjeni. Za I. letnik je 40 gojenk že davno prijavljenih, zato ravnateljstvo ne bo moglo sprejemati novih gojenk.

— Državna dvorazredna trgovska šola v Mariboru. Ponavljalni in naknadni izpiti se prične v ponedeljek 11. sept. ob 8. uri. V sredo 13. sept. se vrši vpisovanje v drugi letnik od 8. do 10. ure. V prvi letnik ni močno več sprejeti nobenega učenca ali učenke. V četrtek 14. sept. je ob 8. uri otvoritvena služba božja. Nato se zbero učenci in učenke v svojih razredih, da se jim prečita discipl. red in naznani urnik. Dne 15. sept. se prične ob 8. uri redni pouk. Imena učencev in učenk,

SLANIKI

so dospeli. Dobivajo se v celih sodčkih ali posamezno pri

HMELAK IN DRUG, Slomškov trg 6

sprejetih v prvi letnik, bodo objavljene v pondeljek 11. sept. na razglasni deski v šolskem poslopju (Cafova ul. št. 9).

Lajtersberk-Krčevina. Vpisovanje šoloobveznih otrok se vrši na tukajšnji šoli v sredo dne 13. septembra od 8. do 12. ure. Stariši ali njih namestniki naj prinese seboj krstne liste ali izpiske iz krstnih knjig. V sredo dne 14. septembra je ob 9. uri sv. maša, v četrtek dne 15. septembra se začneja ob 8. uri redni pouk.

Državna dvorazredna trgovska šola v Celju. Za šolsko leto 1922.-23. bo vpisovanje gojencev v pripravljalni letnik, prvi in drugi letnik ter deklice in drugi letnik v pondeljek, 11. septembra od 8. do 10. ure. Sprejem novih gojencev v pripravljalni razred in prvi letnik je zaključen. Ponavljalni, naknadni in sprejemni izpiti se pričnejo v torek, 12. sept. ob 8. uri. V četrtek, 14. sept. bo ob 9. uri otvoritvena služba božja v cerkvi Marijinega Vnebovzetja. Nato se zbero učenci in učence v svojih razredih, kjer se jim prečita in razloži disciplinarni in šolski red ter urnik. V petek, dne 15. sept. se prične redni pouk ob 8. uri.

Na meščanski šoli v Ljutomeru sprejme še nekaj čečkov. Vpiše se lahko vsak dan do 14. t. m., ko je ob 8. uri sv. maša. Redni pouk se prične 15. t. m. Prinesiti je s seboj krstni list in zadnje šolsko naznanilo. Ker je šola kmetijskega značaja in se otvori letos 4. razred, bo nudila tistim, ki ne zmorejo šolanja v mestih, potrebno izobrazbo. Zato se naj starši poslužijo u-

godne prilike ter naj pošljejo svoje dečke v mešč. šolo.

Sport.

Kolesarsko društvo motoristov in kolesarjev »Perun« vabi člane in nečlane kolesarje, da se sestanejo v restavraciji Maribor 8. sept. ob 15. (3.) uri in se korporativno udeležijo veselice olepševalnega društva. Za kolesarje kateri se korporativno udeležijo veselice, je vstopnina prosta. Na veselici se vrši polževa dirka: kdor prispe zadnji na cilj dobi darilo: srebrni mariborski grb z trakom.

Rapid I. : Maribor I. V okviru prireditve olepševalnega društva »poskusita« se po daljšem presledku mariborska »rivala«. Ker sta oba v dobri formi in je to zadnji preizkus moči pred pričetkom jesenskih prvenstvenih tekem je pričakovati ostro igro. Že z ozirom na dejstvo, da je nastop omenjenih v Mariboru najinteresantnejši in da je čisti dobiček namenjen za dobrodelne namene — pričakovati je polnoštevilno udeležbo. Tekma se vrši v petek ob 15. pri pop.

Zagreb : Ljubljana. Prvotno za 10. t. m. javljena reprezentančna tekma med reprezentančnimi moštvi Zagreba in Ljubljane so po sklepu Zag. Nog. Pod. preložili na 17. t. m.

Gospodarstvo.

Iz trgovskih krogov se nam poročajo, da ustanavlja Trgovska banka d. d., podružnica Maribor poleg svoje

ekspoziture v Slovenski Bistrici tudi ekspozituro v Konjicah, koder so pripravljala dela že v toliko dozorela, da bo megoče že 1. oktobrom otvoriti. — Obe ekspozituri je z ozirom na trgovsko ugodno se razvijajoče kraje, na katere je imenovana banka razširila svoj delokrog, z veseljem pozdravljati.

Brzojavna poročila

ZAKON PROTI DRAGINJI.

Uvozna carina za moko, mast, kurivo in zelenjavo odpravljena. — Odsek za prehrano pasivnih krajev. — Ureditve izvozne carine. — Povišanje častniških doklad. — Pred invalidskim kongresom — Vlada in novinarski kongres.

Beograd, 7. sept. (Izv.) Včeraj od 3. do 6. ure popoldne se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri se je sprejel zakon za pobijanje draginje. Uvozna carina za moko, mast, kurivo in zelenjavo se je odpravila. Sestavljen je bil poseben odsek, ki ima nalogo, da se bavi z aprovizacijo pasivnih krajev in s preskrbo uradništva z živilji. V ta odsek so bili izvoljeni ministri Markovič, Žerjav, Vilović in Popović. Izvozna carina za žive in zaklane svinje, kakor tudi za vse mesne izdelke se uredi po zvišanih izvoznih predpisih, ki so veljavni za mast. Vojni minister je predložil zakonski načrt, po katerem naj bi se uredile posebne doklade za častništvo. Po tej zakonski predlogi naj bi se doklade za oženjene četne častnike povišale od 400 na 600,

za neoženjene od 200 na 500, za oženjene upravne častnike od 400 na 700 in za neoženjene upravne častnike od 200 na 500 dinarjev. — Občini Smederevo je bil dovoljen prispevek v znesku 9000 din. za sprejem udeležencev na letošnjem kongresu invalidov in Jugoslov. novinarskemu združenju je bil za organizacijo kongresa in sprejem inozemskih novinarjev odmenjen znesek 30.000 din.

DE VALERA UJET?

London, 6. sept. (Izv.) Listu »Times« se poroča iz Dublina, da sta po neki še nepotrjeni vesti iz Corka republikanska voditelja de Valera in Childera bila ujeta.

MINISTER DR. KUMANUDI.

Beograd, 7. sept. Finančni minister dr. Kumanudi odpuštuje danes v Kraljevico, kjer se njegova družina nahaja že delj časa. V dveh do treh dneh se povrne zopet v Beograd.

VZHODNI SEJEM V LVOVU.

Varšava, 5. sept. (Izv.) Danes se je bil v Lvovu na svečan način otvorjen veliki Vzhodni sejem.

BORZA.

Zagreb, 7. sept. (Izv.) Predborza: Pariz 24.80, Švica 66, Berlin 14.40, Dunaj 26, Praga 51-52, Milan 12.50, dolarji 15.50, Budimpešta 3.80, London 16. Curih, 7. sept. (Izv.) Predborza: Pariz 41.05, Zagreb 1.55, London 23.49, Berlin 39½, Praga 18.40, Italija 22.85, dolar 526½, Dunaj ¾ — sedem osmin Budimpešta 24½, Varšava 7½.

Bernhard Kellermann:

PREDOR.

Roman.

(Dalje.)

(50)

Iz čada so privihreli vlaki, očešeni z grozdiči prepadenih mož, zatem so peš pridirjastile nepoznavane pošasti, v temoti, in potem ni bilo več nobenega prikaza.

Katastrofa se je po nesreči zgodila baš ob izmeni posadnikov in v poslednjih dveh kilometrih je bilo nagnetenih po priliki dva tisoč pet sto mož. Več nego polovica jih je bilo v čni sekundi raztreščeni, na cepere raztrganih, ubitih, zasutih in nihče ni slišal ni enega krika.

Potem pa — ko je eksplozijski grom v dalji izbohnel — so tihoto rova, črnega ko noč, rezali obupni kriki, glasen stok, blazen grohot, tenko cviljenje poslednje bolečine, kliči na pomoč, kletve, hropenje in zverinsko rjovenje. Po vseh kotih je začelo riti in se gibati. Sipka hribina se je melnila, plohi so se lomili na iveri, posipalo se je, drčalo je, škrtalo. Temota je bila grozna. Prah se je usipal kakor gost pepeln dež.

Odmaknilo se je bruno in iz nekake dupline se je težko dihajoč vzkobacal človek; omamljen je obždel na razslu in kihal.

»Kje ste?!« je kriknil. »V božjem imenu!!« Zopet in zopet je zakričal iste besede, pa so mu odgovarjali samo divji jeki in živalski stoki. Človek pa je rjul od groze in bolečin glasneje in glasneje, a čezdalje bolj vresčavo in blaznivo.

Nenadoma pa je utihnil. V tmini je zašvigljaj zar. Iz razsedline hiši podobne ruševine je lizljaj plamen in zdajci je kvišku šinil tleč otep. Človek, neki črnc, je zakričal, krik se mu je izprevrgel v zgrožen hropot: zakaj — prizanesi mi, o Gospod! — sredi plamena se je pokazal človek! Ta človek se je popenjal skozi plamen navzgor, ves v gostem dimu, otep z rumenim obličjem kitajca, strahotna prikazen. Pošast se je nena popenjala više in više; ko se je zazdelo, da je na strmem sklonu kot hiša visoko, je zdrčala navzdol. Ta hip je oživel v zmedenih zamorčevih možganih spomin. Spoznal je pošast.

»Hobby!« je rjul. »Hobby!«

Toda Hobby ni slišal, ni odgovarjal. Opetekal se je, klecal, si z oblačil otepal iskrc, hropel in hliptal. Nekaj časa je čepel omamljen na tleh, ožariena temna gruda. Kazalo je, da se zdaj zdaj prevrne, a je pal samo na roke; tedajci je začel kobacati počasi, mehalično, usmerivši se po prirodnem nagibu proti glasu, ki je nenehoma vresčal njegovo ime. Izenada je zadel ob temno postavo in zastal. Pred njim je čepel črnc; rjul je, a po obličju mu je hla kri. Zdal je zablesnila v Hobbyja dvojiča očesnih belin, zdaj ena sama. To radi tega, ker je črncu eno oko svojpot zalivala kri in ga je moral kkrčevito razpirati.

Čepela sta si nekaj časa nasproti in sta se gledala. »Proč!« je potem šepnil Hobby čisto brez svesti in se je avtomatično vzravnal.

Črnc je segel po njem. »Hobby!« je zarjul zgrožen. »Hobby, kaj se je zgodilo?«

Hobby si je obliznil ustnico in je poizkusil misliti. »Proč!« je potem šepnil vnovič s hripavim glasom, še vedno omamljen.

Črnc se ga je oklenil in se je hotel vzravnat, pa se je kričoč zrušil na tla. »Moja noga!« je rjul. »Veliki Bog v nebesih — kaj je moji nogi?!«

Hobby ni mogel misliti. Povsem nagonski je storil, kar se stori, kadar se zgrudi človek. Poizkušal je, zamorca vzdigniti. Pa sta oba zviška telebnila na tla.

Hobby je butil s spodnjo čeljustjo tako silno na podboj, da mu je lobanja zahreščala. Bolečina ga je osvestila. — V omoti se mu je zdelo, da ga je nekdo udaril po čeljusti, pa se je vzravnal, napol nesvesten, da bi se obupno branil. Tedaj pa — tedaj se je v njem zgodilo nekaj čudnega. Nasprotnika ni videl nobenega, roke so se mu spetile v sesutini. Hobby se je osvestil. Nenadoma je vedel, da je v rovu in da se je moralo zgoditi nekaj strašnega — Jel se je tresti, vse njegovo hrbino mišičje, ki se njegov živ dan ni gibalo na tak način, je drgetalo krčevito kakor mišičje splašenega konja.

Hobby je zaumel. »Katastrofa...« je zamislil.

Vzravnal se je napol in zapazil, da gori vrtni stroj. Zgledal je, da leže goli in napol goli močje strašno izvinjeni kupoma po sesutini in da se nobeden

ne gane, pa ga je zgrozilo. Zgledal je, da leže povsodi, zraven njega, okoli in okoli. Da leže z zaprtimi usti, zlekneni z razmečkaknimi glavami, uskrnjeni med bruna, nasajeni na kole, raztrgani na kosce. Da leže povsodi! Hobbyju so se lasje ježili. Leže zasuti do obradka, zviti v klobčič, in kolikor je tukaj balvanov, podbojev, hlodov in razbitkov od vozicelj, prav toliko glav, hrbtov, škorenj, lakti in rok štrli iz sesutine. Več! Hobby se je od groze krčil in treslo ga je, da se je moral trdno držati, sicer bi telebnil na tla. Zdal je umel tudi čudne glasove, ki so jekali blizu in daleč v temačnem rovu. — To živalsko mijavkanje, vekanje, cviljenje, prhanje in rjovenje — vsi ti nečuvni, nikdar slišani glasovi — so bili človeški! Polt, obraz in roke: vse mu je premrlo kakor od mraza, noge so mu ohromele. Prav blizu njega je sedel človek, ki mu je kri tekla iz ustnega kota kakor iz vreleca. Dihal ni več, pač pa je v peščico prestrezal kri in Hobby jo je slišal, kako šumlja in curlja. Bil je malč Japonec. Spoznal ga je. Izenada mu je roka omahnila in se mu je glava pobesila, da je butila na tla.

»Proč, proč!« je šepnil Hobby, trepetajoč od groze. »Trebja je proč od tod!«

Črnc se je prijel za Hobbyjev pas in si je pomagaj z nepoškodovano nogo, kolikor se je dalo. Tako sta lezla skupaj po homatihi podbojev in mrličev, in hribine, krikom in živalskim jekom naproti.

»Hobby!« je zaječal črnc in zahtel od tesnobe in propasti. »Mister Hobby, the Lord bless your soul — ne smete me zapustiti, ne smete me ostaviti tukaj! O, Lord, mercy —! Imam ženo in dva otročiča zunan — ne smete zapustiti ubogega niggerja. O, usmilite se!«

Goreči vrtni stroj je metal jarke, zle svetlobne roglje in črne plahutajoče sence v temni kaos in Hobby je moral paziti, da ne stopi na ude in glave, štrleče iz kršja. Izenada se je vzdignila izmed dveh prevrnjenih železnih vozicelj postava in je po njem hvatala roka. Odskočil je in ugledal obličje, ki je vanj strmelo z fdijskim izrazom.

(Dalje prihodnjč.)

Glavni urednik: Radoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Generalni zastop za Slovenijo občne zavarovalnice Assicurazioni Generali v Trstu naznanja, da je njegov mnogoletni zaslužni uradnik, gospod nadzornik

Fran Havliček

vodja glavnega zastopstva za Maribor

danes preminul.

Pogreb bo v petek, dne 8. t. m. ob 16. uri iz hiše žalosti, Aleksandrova cesta štev. 43.

Zvestemu in marljivemu sodelovalcu ohranili bodemo časten spomin.

LJUBLJANA, dne 6. septembra 1922.

1628

Potrti najgloblje žalosti naznanjamo vsem sorodnikom prijateljem in znancem pretužno vest, da je gospod

Dušan Madjerčič

vladni svetnik v p.

v sredo dne 6. tm. ob 16. uri po daljšem bolehanju v 48. letu svoje dobe mirno in boguvdano priminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši v petek dne 8. septembra 1922 ob pol 16. uri iz mrtvašnice mestnega pokopališča v Pobrežju.

Maribor, dne 7. septembra 1922.

Globoko žalujoči ostali.

Posebni parte se ne izdaje. 1628

Mestni pogrebni zavod v Mariboru.

Kolektivni oglasi oglaševalnega zavoda Fran Voršič, Maribor, Cankarjeva ulica 15

FRANC SCHELL - MARIBOR

I. JUGOSLOV. IZDE-
LOVALNICA BLAGAJN

- Koroška cesta številka 31. -

1090 2-1

JOSIP KARNIČNIK

MARIBOR, GOSPOSKA

15

Modna in športna trgovina.
Zaloga original angleškega
sukna. Zaloga izgotovljenih
oblek. Prvovrsten krojaški
salon.

— Se priporoča —
manufakturna in modna tvrdka

FRANC MASTEK

Maribor, Glavni trg 16.

1607 3-1

JOSIP GUMZEJ
SODAR

Vojašniška ulica št. 7

Izdeluje vse vrste sodov po umerjenih cenah

1619 3-1

Zaloga pohištva in mizarska delavnica
z električnim obratom

ŠTEFAN KOTER
Maribor, Dravska ulica 8

Izdelovanje od najpriprostejše do
najfinejše opreme v najkrajšem času
in po konkurenčnih cenah. 1606 2-1

Zaloga čevljev

lastnega izdelka, od preproste
do najvinejše vrste, se dobi pri

Ivan Krois - Maribor

Koroška cesta 18.

Cene solidne! 1618 2-1 Cene solidne!

TOVARNA PERILA
MAKS DURJAVA IN DRUG
MARIBOR

Gregorčičeva ulica št. 24

TELEFON 208 1921 2-1

I. KARNIČNIK

Maribor, Grajski trg 1

Manufaktura. — Perilo.

Na debelo! 1609 3-1 Na drobno!

Dežne plašče,
klobuke,
perilo,
čevlje

ter razno modno in galanterijsko blago v veliki izbiri
priporoča

JAKOB LAH - MARIBOR
GLAVNI TRG 2. 1608 4-1

Členjenemu občinstvu se toplo priporoča

I. TEMERL NASL.
Razinger & Štravs

Strojno in stavb. ključavničarstvo, avtogenično varjenje.
MARIBOR, VOLKMARJEVA UL. 6.

— Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča dela. —

1599 3-1

Kompanion

želi stopiti s kapitalom in osebnim sode-
lovanjem v eno industrijsko podjetje (pred-
nost elektr. ali strojniško). Obširne ponud-
be prosim pod „Elektrotehničar“ na uprav-
ništvo „Tabora“. — — — 1616 2-1

TRGOVSKI LOKAL

v najbližjem predmestju v novi hiši, s prvovrstno
suho kletjo — za specerijsko trgovino ali drugo —
se odda v najem. Pod „Trgovski lokal“ na upravo lista.
1611 2-1

Podpirajte Jugoslovensko Matico!

Sprejemem 1630 2-1

zastopstvo resne tvrdke

v lastni hiši. Poljubna garancija. Lepi prostorni lokali.
Prijazne ponudbe pod „Resno“ na upravo lista.

Prodaja se prtična, 4 stano-
vanja obsegajoča hiša s
prostranim dvoriščem in lepim
vogelnim stavbenim prostorom
ob zelo prometni cesti v **Stu-**
dencih pri Mariboru, Ale-
ksandrova cesta 19 (tik
ob „Gostini nad Dravo“). Hiša
je last CMD. Kupec nosi vse
stroške in kupnino plača la-
koj. Predajalec si pridrži te-
kom 14 dni ponudbo sprejeti
ali odkloniti. Vse informacije
daje tč. upravitelj nadočitelj
Hren v Studencih, kamor se
naj pošljajo tudi pismene
obvezne ponudbe in sicer do
15. septembra 1922. 1494

Delavci se vzamejo na hrano.
Gosposka ulica št. 23 pri hiš-
nici. 1611

Na prodaj: 1/2, orala njive,
spodobno za stavbene prostore
v bližini postaje Tezno. Po-
izve se v gostilni Atrlic-Brez-
nik, Tezno. 1592 2-1

Brivnica Frana Novaka na
Aleksandrovi cesti št. 22 se
priporoča. 3

Ne pozabi naročnino!

**Zavod za straženje in
zaklepanje v Mariboru**

prevzame

vsako vrsto straženja v mestu, na kolodvorih,
kakor tudi spremljanje železniških vozov. — Po-
jasnila v pisarni: Koroška cesta št. 15.

JADRANSKA BANKA
išče več starejših in mlajših

bančnih uradnikov.

Ponudbo z zahtevo je nasloviti na:
„Tajništvo centrale v Ljubljani.“

POZOR! — — — POZOR!
POSETNIKI 2. OBRT. RAZST. V MARIBORU!

— **K-A-V-A-R-N-A** —

-BEOGRAD-

bode za časa obrtne razstave odprta

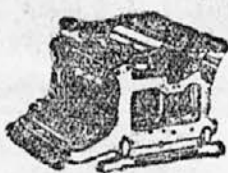
celo noč.

Dnevno koncert.

Pričetek ob 20. (8.) uri. — — Konec ob 24. (12.) uri.
Dobila se bode najfinejša kava, čaj, vino, šampanjec
itd. ter vsakovrstna mrzla jedila. — Za solidno in točno
postrežbo jamči lastnica **MARIJA ŠILIGOJ.** 2-1

ANT. RUD. LEGAT

I. specialna
trgovina s pi-
salnimi stroji

in pisar-
niškimi po-
trebščinami

Slovenska ulica 7 MARIBOR Telefon št. 100

Samoprodaja pisalnega stroja „Continental“,
pomnoževalnega aparata „Rapax“, „Veloma“,
luknjača (Lochapparat) in rednika pisem sistem
„Indus“.

Lastna delavnica za popravila pisalnih strojev
vseh sistem. 1517

Ljubljanski velesemenj paviljon II, koja 291.

1613 2-1

FRANC CVILAK

belilnica voska, obrt medu in voščenin. Na Pokrajinski
obrti razstavi objekt „A“, oddelek II., stojnica št. 14.

Trgovski pomočnik

dobro izvežban, se sprejme za trgovino z mešanim
blagom. Manufaktuisti imajo prednost. Vsa oskrba
v hiši. Nastop takoj. Ponudbe na Franjo Lam-
precht, Ruše. 1590 2-2

Podpirajte slovenske tvrdke!

Seno, slamo, drva, premog, žito,
krompir, sadje in druge deželne
pridelke kupuje in prodaja **ANDREJ
OSET, Maribor, Aleksandrova cesta
št. 57. Telefon št. 88. 1328**

Otroška postelja (lesena, z
ograjbo in predalom) se proda
v Stolni ulici 1. I. nadstrop.,
desno (Spindler). 3-3

**Čevlji,
nogavice**

v veliki izbiri in po so-
lidnih cenah vedno pri
ANICITRAUN
MARIBOR, Grajski trg 1

Pristopajte
k Jugoslovnski
Matici.

Kr. dvorna specijacija

„ORIENT“

mednarodna trg. sped. in sklad. d. d. v
MARIBORU

Zbira poštne pakete

potom svojih zvez in sicer: August Dworschak na Dunaju IV.,
Favoritenplatz 3, Cehoslovakia d. d. medn. sped. v Pragi I.
Rybna ul. 18, Fratelli Gondrand, Trst, Via S. Lazzaro,
Allgemeine Transportgesellschaft m. b. H. v Berlinu N. W. 5.

Vagoni se odpremljajo vsaki tretji dan in
je tako točna in hitra dobava osigurana.
Vsa tozadevna pojasnila se dajejo brezplačno.

1251 3-3

Mala oznanila.

Pezor! Trezen, zanesljiv, vpo-
kojeni poduradnik, zmožen
več jezikov, vešč tudi stroje-
pisja, želi službe kot skladšič-
nik, inkasant, nadzorovalni
organ ali kaj sličnega. Pisme-
ne ponudbe na upravnštvo
lista pod „Zanesljiv“. 1591

Dijak (realčan) iz bolše hiše se
išče na stanovanje in hrano.
Naslov v upravi. 1623

Instrukcija. Učenka II. letnika
drž. žensk. učiteljske želi da-
jati instrukcije eventuelno tudi
proti vračnanju instruktorskih
ur za stanovanje in hrano ali
pa tudi za samo hrano. Po-
nudbe pod „Instrukcija“ na
upravo „Tabora“. 1627

Dobro mleko, surovo maslo
in sir se dobijo v mlekarni
Ivana Golob, Slovenska ul. 16.
1551 10-6

Namizno olje à K 110, bučno
olje à K 100 se dobi na Glav-
nem trgu pri belordecem dež-
niku v visli olja. 1579 5-4

Suhe gobe, lipovo cvetje,
brinjevo olje in poljske
pridelke plača najbolje tvrdka
Sirc-Rant, Kranj, telef.
int. št. 9, in nudi po najnižjih
cenah na debelo sladkor,
riž, olje, kavo itd. Prosim
za ponudbe gob z vzorci. 1493

Največji komfort

na parobrodih
amerikanske vlade.

Vsi potniki najdejo na parobrodih
UNITED STATES LINES največji
komfort in najpazljivejšo postrežbo.

Kabine vseh razredov so prostra-
ne, čiste, dobro zračljive ter udobno
in okusno opremljene.

Izvrstna in sprememb bogata ku-
hinja.

Vijudni častniki in moštvo se po-
sveča osobito onim, ki potujejo pr-
vič v Ameriko. Ladje UNITED STA-
TES LINES plovejo redno iz Bre-
mena preko Southamptona in Cher-
bourga v Newyork.

Zahtevajte potom spodaj označenega
naslova plovidbene cenike in ladij-
ske načrte.

UNITED STATES LINES

BERLIN W 8; Unter den Linden 1 1137
ZAGREB: Vistar konašnice, Mihanovičeva ulica
in vsi vodnji poštne uradi.

Zdravilišče Rogaška Slatina

Postaja Grobelno na Južni železnici in od
tam po lokalni železnici v Rogaško Slatino.

Zdravilišče, kjer se pijejo 3 vrste najboljših
zdravilnih vod (Tempel, Styria, Donati).

TEMPEL-VRELEC

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi
kislini. Pospešuje prebavljanje in presnavljanje.

STYRIA-VRELEC

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in
čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju
in teku, boleznim jeter in ledvic, sladkorni bolezni.

DONATI-VRELEC

Najboljši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo
proti črevesnemu katarju, žolčnemu kamenu, sladkorni
bolezni, debelosti, hemoroidom, putiki i. t. d. i. t. d.

Rogaška slatina je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva.
To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-saličnih
rudninsk-kislih slatin najbogatejša na ogljikovi kislini. — Ta slatina je
najokusnejša in oživljajoča pijača; obenem pa tudi najboljšo sredstvo,
s katerim se obvaruje v mrzličnih krajih mrzlice.

Rogaška slatina je najmodernejšo in največje zdravilišče v celi Jugo-
slaviji. Hydeoterapija, elektroterapija in inhalatorij,
gimnastika za zdravljenje, kopeli z ogljikovo kislino, slane, smrečne,
parne, zračne, solne kopeli in kopeli z vročim zrakom. Zdravljenje z
mlekom in sirotko. Dietetska restavracija. — Lastni vodovod za pitno
vodo. 228 m nad morjem ležeče. Stalni poštni brzojavni urad. Velika
kopališka dvorana, brajna soba, lepe jedilnice, dobre restavracije, kavarne,
šlašičarne, terase, sprehajališča, vojaška godba. — Pogoste priredbe
plesov, umetniških in navadnih koncertov, tombole. Izposojevalna knjiž-
nica, lepi parki itd. — Živahen poštni in vozni promet. Avtomobili in
vozovi stoje gostom na razpolago. — Sezija od 1. maja do 15. oktobra.

Ravnateljstvo drž. zdravilišča Rogaška Slatina

Samo 10 dni Brez konkurence Samo 10 dni

Nabavil sem velike množine finih, dobro izdelanih modnih hlač za gospode, katere
se bodo prodajale samo deset dni, pričenski v soboto, dne 19. t. m. po **KRON 640 ZA KOMAD**
Nikdo naj ne zamudi te edine priložnosti, da si za današnje razmere po neverjetno nizki
ceni nabavi ali vsaj ogleda blago, katero je danes brez konkurence. 1615 2-1

Priporoča se **J. PREAC**, manufakturna trgovina, Maribor - Glavni trg 13

Kolektivni oglasi oglaševalnega zavoda Fran Voršič, Maribor, Cankarjeva ulica 15

Rud. Niefergal

MARIBOR, KOROŠKA CESTA ŠT. 1

Manufakturno blago, platno, perilo, odeje, nogavice, borhenti i. t. d. — Poleg glavna zaloga brezalkoholnih pijač, kakor malinovec, grozdni sok, borovnica i. t. d. **SOLIDNE CENE! - 1596 - POSTREŽBA TOČNA!**

Na debelo! Na drobno!
Delikatese in južno sadje
najsolidneje in najcenejše

Hmelak in drug

Maribor, Slomškov trg 6

Telefon 158. - Brzjavi: Hmelakomp.

1598 2 1

Podpisana naznanjava, da sva otvorila v Mariboru, Dravska ulica 10 novo

elektromehanično delavnico

kjer se popravljajo vsakovrstni električni stroji, aparati, likalniki, kuhalni lonci i. t. d. Novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dinamov, transformatorjev i. t. d.

1605 3-1 **BIZIAK & ZAVRŠNIK.**

Parfumerija, galanterija in
— pieterski izdelki —

J. BALOH

Maribor, Grajski trg 3.

1603 2-1

Julij Fischbach

izdelovanje krtač in čopičev
MARIBOR, GOSPOSKA UL. 5

prilporeča vse vrste krtač in čopičev lastnega izdelka za industrijske in gospodarske stroje po najnižjih cenah.

1596

POZOR DAME IN GOSPODJE

Ravnokar prispeli najnovejši

modeli klobukov

za jesensko in zimsko sezijo, Ivan Kvas, klobučar, Maribor, Mejska ul. 74. Velika zaloga klobukov za gospode in dame. Preoblikovanje starih po naročilu.

Postrežba točna. 1601 2-1 Cene solidne.

HOTEL IN RESTAVRACIJA „HALBWIDL“

v sredini mesta ležeče, v Jurčičevi ulici

Prvovrstna vina, izvrstno pivo iz pivovarne Götz, Maribor. — — Meščanska kuhinja.

Na praznik dne 8. in 10. septembra koncert.

Novo urejene sobe za tujce! 1597 2-1

ČEVLJI!

Izdelovanje čevljev za gospode, dame in otroke po meri in najcenejših dnevnih cenah

I. POTOTSCHNIK

MARIBOR, MLINSKA ULICA 4.

Špecialist v hribovskih in turistovskih ter tudi v ortopedičnih čevljarskih delih.

1600 1-3 000

Dominik Fabijančič

Maribor, Jurčičeva ulica 5

krojač za gospode in dame
Izprašan na Prvi krojaški akademiji v Berlinu.

Se priporoča. 1602 4 1

Oglejte si Obrtno razstavo!

Razstava pohištva

v vseh prostorih velike trgovske hiše.

Najfinejše vrstno in luksuzno pohištvo, kakor priproste opreme za uradniška in delavska stanovanja

Jedilne, spalne, gosposke. stanovanjske sobe in sobe za deco, salonsko, kuhinjsko in predobno pohištvo, pisarniška oprema, železno pohištvo, tapetniško pohištvo kakor klub-garniture, divani, otomani itd. Vloge in žimnice, podobe, ogledala, umetniška obrtna dela. — Preproge, zagrinjala, posteljna in mizna pregrinjala, blazine in vsa posteljina. - Tapetniške potrebščine.

Zmerne cene!!!

Cenik brezplačno!

Pošiljanje na deželo!

Nobenakupna dolžnost!

Solidni izdelki!

Prosti ogled!

Trgovska hiša za pohištvo in preproge

Karol Preis
MARIBOR
GOSPOSKA UL. 20
(Hiša - Pirchan)

TELEFON STEV. 322